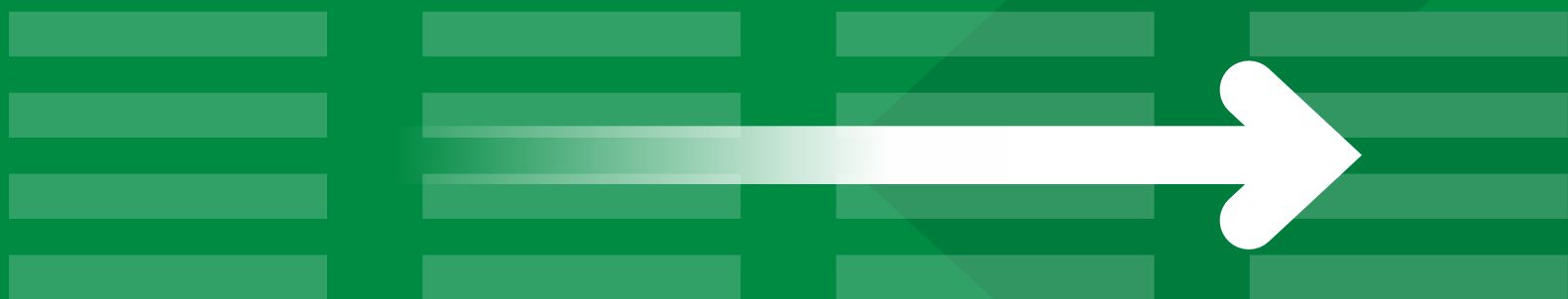
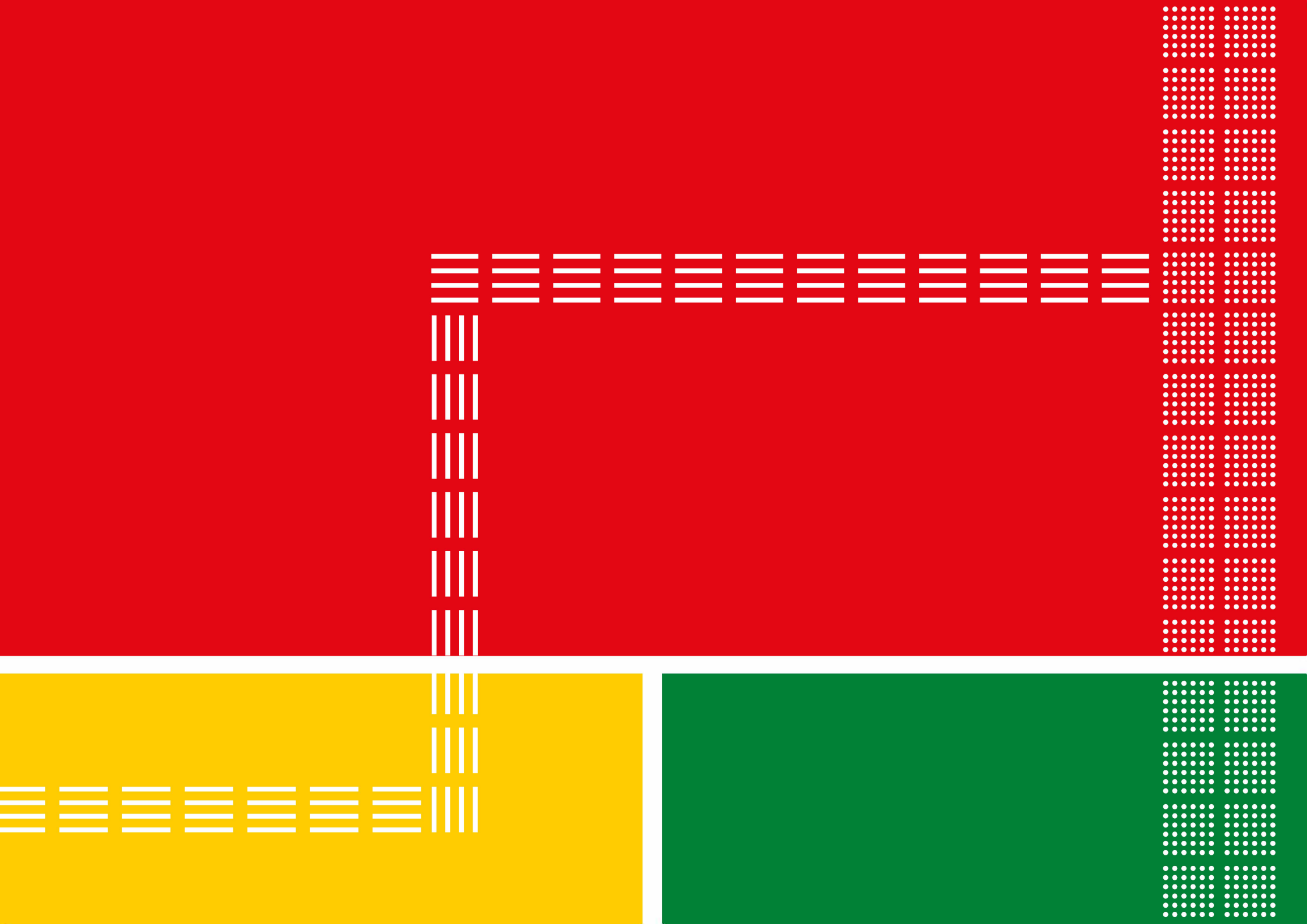

ZIENS WIJZER

ZIENSWIJZER

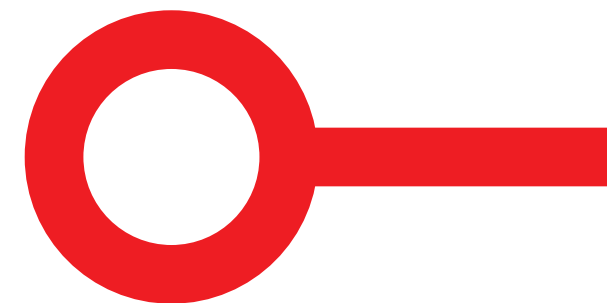
WAAR
BELEVING EN
BEWUSTWORDING
SAMENKOMEN

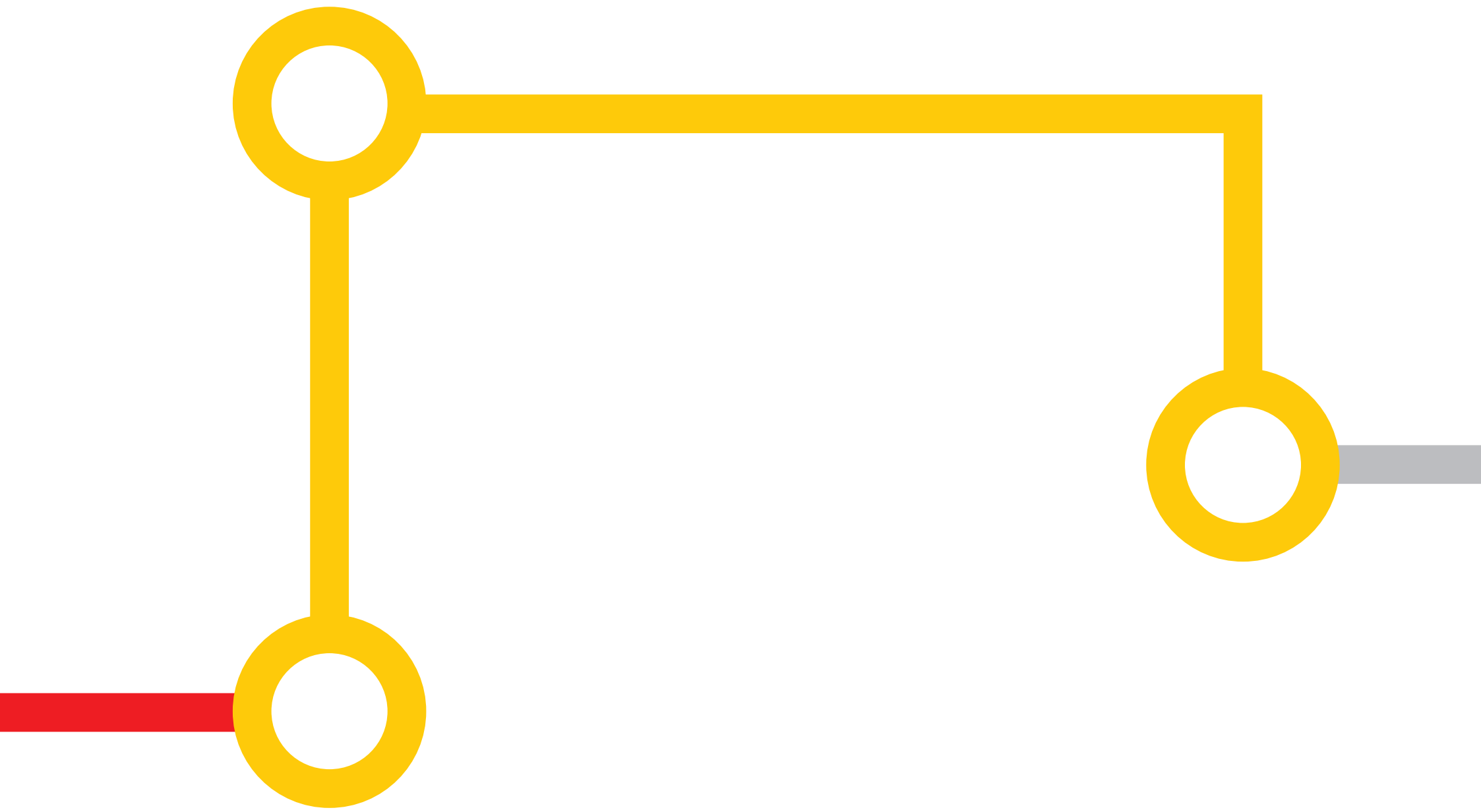
INHOUD

Samen wijzer	7
Afrika Museum.	8
Anne Frank Huis	9
Het Bonnefantenumuseum	10
Centraal Museum	11
Bereikbaarheid	12
Dordrechts Museum	13
Drents Museum	14
Gemeentemuseum Den Haag	15
Groninger Museum	16
Een nieuwe wereld	17
Joods Historisch Museum	18
Kröller-Müller Museum	19
Kunsthall Rotterdam	20
Maritiem Museum	21
Betreedbaarheid	22
Het Mauritshuis	23
Museum Boijmans van Beuningen. .	24
Museum Catharijneconvent	25
Museum de Fundatie	26

Museum MORE.....	27
Museum de Pont	28
Het museum in mijn hoofd.....	29
Museum het Rembrandthuis	30
Museum Het Valkhof.....	31
Museum Volkenkunde.....	32
Museum Voorlinden	33
Museumpark Archeon.....	34
Bejegening	35
Nationaal Glasmuseum	36
Nationaal Holocaust Museum.....	37
Nationaal Militair Museum.....	38
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid	39
Nederlands Fotomuseum	40
Nederlands Openluchtmuseum	41
NEMO Science Museum.....	42
Het Nieuwe Instituut.....	43
De verhalen anders vertellen	44
Noord-Brabants Museum	45

Rijksmuseum Amsterdam.....	46
Rijksmuseum Boerhave	47
Rijksmuseum van Oudheden	48
Spoorwegmuseum.....	49
Beleving	50
Textielmuseum.....	51
Tylersmuseum	52
Van Abbemuseum	53
Van Goghmuseum	54
Zuiderzeemuseum.....	55
Dubbele ervaring	56
Wegwijzer	58
Op pad	61
Achter de schermen	63
Met speciale dank aan	64
Colofon	66

SAMEN WIJZER

Kijken en musea lijken onlosmakelijk met elkaar verbonden. Maar hoe kun je je door al het moois dat een museum te bieden heeft, laten raken als je blind of slechtziend bent? Met deze vraag gingen zo'n veertig Zienswijzen op pad. Samen kozen ze veertig Nederlandse musea uit die ze graag op eigen wijze wilden ontdekken. Een Zienswijze is nieuwsgierig, geïnteresseerd in kunst en cultuur en ondernemend: Zienswijzen kijken met een open blik de wereld in én zij hebben een visuele beperking.

Van ieder museumbezoek maakte elke Zienswijze een belevingsverslag en alle ervaringen zijn gebundeld in de Zienswijzer die voor u ligt. Een resultaat waar wij blij mee zijn, omdat het bewust maakt en ervoor gaat zorgen dat Nederlandse musea toegankelijk(er) worden.

Deze Zienswijzer is voor ons allemaal. Voor mensen met een visuele beperking die willen weten hoe lotgenoten een museumbezoek ervaren en welke musea aansprekend zijn. Voor hun naasten die graag samen iets willen opsteken. Maar uiteraard ook voor alle musea die inclusie hoog in het vaandel hebben staan. Soms maakt een kleine aanpassing al een groot verschil. Dat lees je in deze Zienswijzer tussen alle regels door. En het mooie is: met een andere blik naar de presentatie

van een collectie kijken, maakt ons allemaal wijzer. Dit zorgt voor een completer en toegankelijker museum voor álle bezoekers met en zonder visuele beperking. Het maakt een museum voelbaar. Museumbezoekers met een visuele beperking helpen musea graag verder op weg naar inclusie. Deze Zienswijzer is daar een krachtig voorbeeld van en een mooie stap in die richting.

De Zienswijzer laat ook zien dat samenwerken leuk is en dat je verder komt als je elkaar de weg wijst.

Veel inspiratie gewenst, namens alle Zienswijzen en deelnemende organisaties,

Edith Mulder
directeur Oogfonds

KUNST EN CULTUUR VAN HET CONTINENT AFRIKA

Door Zienswijzen

Francis Ter Horst-Lotterman
Joan Kuhlman

BEREIKBAARHEID

Met de auto is het museum prima te bereiken en het beschikt over voldoende (betaalde) parkeerplaatsen. Met het openbaar vervoer is het helaas een ander verhaal. Er is geen busverbinding naar het museum. Er wordt een brengflexservice aangeboden, wat vooraf geboekt moet worden. Echter, station Nijmegen blijkt door een systeemfout niet vindbaar bij de service, waardoor de rit pas na veel bellen en moeite geboekt kan worden.

BETREEDBAARHEID

Het museum is gelegen aan een park waar verschillende Afrikaanse huizen en dorpen zijn nagebouwd. Hierdoor is het museum ruim van opzet en zijn er regelmatig festivals in het museumpark. De entree bestaat uit een 'glazen muur' met ergens een deur.

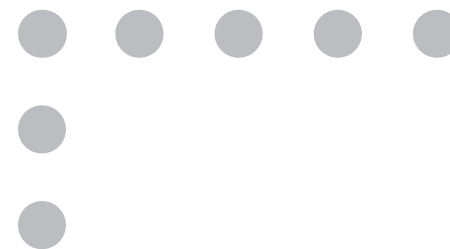
BEJEGENING

Alle medewerkers zijn even aardig, helaas gaf de dame bij de kassa geen audiotour mee. Hiervoor werden wel icoontjes ontdekt in het museum, maar geen apparatuur.

BELEVING

De paadjes tussen de gebouwen buiten zijn hobbelig en soms lastig te belopen, maar dit geeft juist ook wel een authentiek gevoel. De gebouwen zijn aan te raken en het ruikt er heerlijk. De indruk wordt gewekt dat er niet een bepaald gebied of bepaalde stam 'nagemaakt' is.

Binnen is de routing helaas niet goed te volgen voor iemand met een visuele beperking. De ruimtes zijn vrij donker en lijken niet in elkaar over te lopen. De meegegeven plattegrond is helaas te klein. "Ik ben meerdere keren verdwaald en geloof niet dat ik alles meegekregen heb." Het is een ruim opgezet museum dat helaas (nog) niet is ingericht op de visueel beperkte bezoeker, hierdoor kost een bezoek veel energie en lukt het niet alles te bewonderen. "Ik heb genoten van de heerlijke geuren en muziek van het Ketikoti festival."

TER NAGEDACHTENIS AAN ANNE FRANK, EN ALLEN DIE MOESTEN ONDERDUIKEN

Door Zienswijzen
Gracia Tham
Hincka Rosdorf
Ivo Schaap

BEREIKBAARHEID

Het Anne Frank Huis ligt in het historische centrum van Amsterdam en heeft daardoor de bekende stadse bereikbaarheid. Het meest bijzondere aan de bereikbaarheid van het museum is de wachttijd. Kaartjes kunnen alleen online en (ver) van tevoren gekocht worden. Iedere bezoeker moet een datum en een tijd kiezen en zonder deze eerdere keuze is een bezoek niet mogelijk. Het is weinig spontaan, maar noodzakelijk, het museum is populair bij iedere wereldburger vanaf tien jaar.

BETREEDBAARHEID

Het Anne Frank Huis bestaat uit een nieuw en oud deel; het Achterhuis. Het museum is in 2018 verbouwd en het is werkelijk schitterend geworden. De entree is ruim, licht en overzichtelijk. Het achterhuis is niet toegankelijk te noemen en dat zal het ook niet worden, maar dat is juist de kracht van de beleving van het museum. "Mijn begeleider had ik echt nodig, het museum is een waar trappenpaleis"

BEJEGENING

Overall staan medewerkers om de weg te wijzen en uit te leggen wat de bedoeling is. Op vertoon van de OV-Begeleiderskaart mag deze gratis mee naar binnen en de jassen worden veilig opgeborgen in de gratis garderobe. "De dame die de audiotours uitdeelt informeert vriendelijk in welke taal je deze wilt beluisteren en daarna kun je zelfstandig op pad."

BELEVING

Stap voor stap word je meegenomen in de beklemmende jaren waarin het gezin steeds verder in het nauw gedreven werd en hun oude leventje onmogelijk werd gemaakt, gewoon omdat ze Joods waren. Je voelt de spanning steeds meer toenemen, de stille hoop op bevrijding, het verraad en de deportatie naar de concentratiekampen waar het hele gezin, behalve vader Otto, omkomt. Ook al ken je het verhaal, het blijft hartverscheurend. "Door de verschillende ruimtes krijg je een indrukwekkend beeld onder welke omstandigheden de familie Frank heeft moeten leven".

MIDDELEEUWSE, ZUID-NEDERLANDSE EN HEDENDAAGSE KUNST

Door Zienswijzen
Erica Jonker
Huub Jonkers
Jessica de Vroege

BEREIKBAARHEID

In het diepe zuiden aan de Maas bloeit een grijze toren op. Het is het Bonnefantenmuseum dat met iedere stap dichterbij komt. Het is zowel met het openbaar vervoer als met de auto goed bereikbaar. De geleidelijnen ontbreken helaas, maar het museum staat wel goed aangegeven.

“Op het gebouw staat in enorme letters MUSEUM, zo groot dat zelfs ik het niet kon missen en dat terwijl ik normaal gesproken nog verdwaal in een bord soep.”

BETREEDBAARHEID

“Spannend dat rode gordijn, wat zou erachter zitten? Hoogte, licht, zwart en wit op de vloer dat contrasteert met het fluweelrood van de gordijnen. Ik haal diep adem. Ik krijg het gevoel in een theater te zijn.”

BEJEGENING

Vriendelijk en professioneel, maar nog niet helemaal ingesteld op bezoekers met een visuele beperking. Een lift is bijvoorbeeld een goed alternatief voor de ongemarkeerde trap. Het aanbieden van een audiotour helpt bij de beleving van de kunstschaten.

BELEVING

Wie van bijzondere kunst houdt zit goed in het Bonnefantenmuseum, maar of dit allemaal echt te beleven is voor iemand met een visuele beperking? Soms is het moeilijk te volgen en wordt het museum door de vele tentoonstellingen een aaneenschakeling van ruimtes, hokjes, doorgangetjes met wisselend licht. “Voor mij een doolhof, soms niet meer wetende waar ik ben. Maar dan is daar de ruimte met geur, waar je mag aanraken en spelen. De geur van wierrook en de geur van de middeleeuwen (lees: rioollucht). Stukken hout met lagen verf die bevoeld mogen worden, zodat de textuur duidelijk wordt en de informatie uit de tentoonstelling beter te plaatsen is.

HET KUNSTMUSEUM VAN UTRECHT

Door Zienswijzen
Marga Allin
Séverine Kas
Joke Lith
Joan Titarsolej

BEREIKBAARHEID

Het Centraal Museum is (momenteel) nauwelijks per auto bereikbaar. De (regio) taxi mag wel voor de deur stoppen. Het openbaar vervoer heeft de voorkeur. Een wandeling door het historische centrum van Utrecht vanaf het centraal station geeft een mooie warming-up.

BETREEDBAARHEID

De ingang en de kassa zijn gesitueerd op plaatsen waar je ze zou verwachten. Als je eenmaal weet waar de toiletten en garderobe zijn, kun je ze vinden. Deze zijn één verdieping naar beneden en aangegeven met ietwat kleine bordjes. Verder nodigt de routing uit zelf te gaan ontdekken. Geen drempels, rustige verlichting en een ruime opstelling.

BEJEGENING

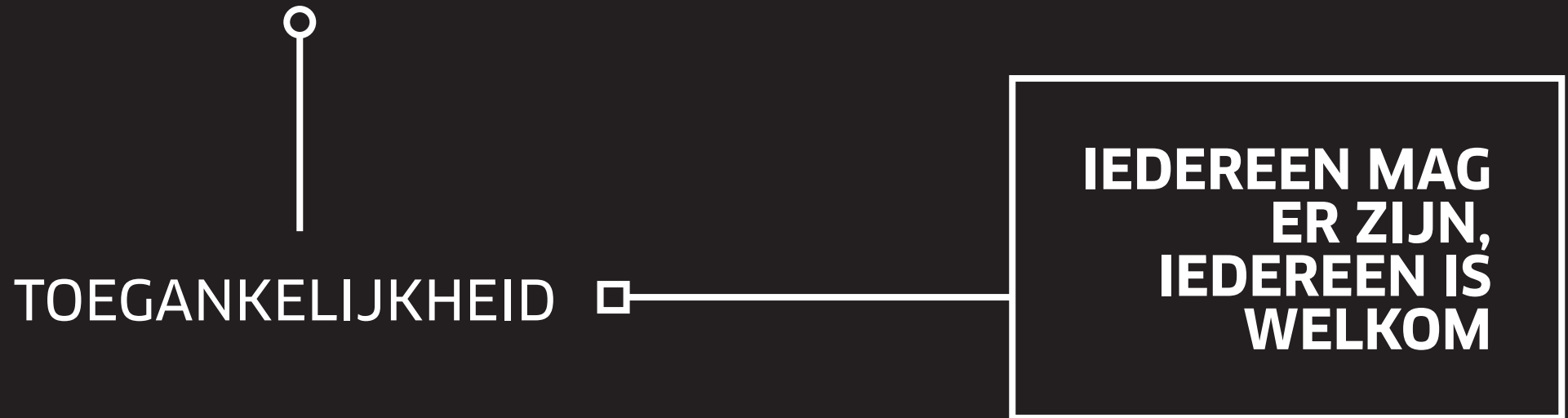
De medewerkers zijn vriendelijk en behulpzaam. Er wordt direct geattendeerd op de enigszins rommelige opzet van het museum, dit komt doordat het museum in een historisch klooster is gesitueerd. Onderweg zijn de museummedewerkers overal te vinden en helpen je graag, soms

iets te graag; maar liefst drie medewerkers vragen of die hond wel binnen mag. Ja, dat mag. Het is een hulphond die herkenbaar is aan zijn hesje. “Ondertussen is mijn nieuwsgierige viervoeter mij uitermate goed aan het begeleiden – het lijkt alsof hij ook wil weten wat er in de volgende ruimte is.”

BELEVING

Gevarieerde indrukken, voor ieder wat wils, voor de kunstliefhebber is het een heerlijk dagje vertoeven. Een museum met verrassingen; in de donkere, vochtige kelder waar het gevoel van de middeleeuwen je in de botten kruipt, ligt een originele houten boot uit de elfde eeuw. Het is niet allemaal even toegankelijk, maar boven verwachting: “Het is een thuiswedstrijd, in Utereg me stadsie. Ik had verwacht dat het een derby zou worden, felle ontmoeting met lastige routes en onverwachte traptreden in een duistere omgeving. (Zo was het immers de vorige keren ook.) Het werd uiteindelijk een vriendelijke wedstrijd met twee winnaars. Het werd zelfs geen wedstrijd, maar een vriendelijke ontmoeting waarbij we elkaar uitdaagden en prikkelden.”

BEREIKBAARHEID

“**IEDER MENS HEEFT HET RECHT OM GEWOON ALS IEDER ANDER MEE TE DOEN IN DE MAATSCHAPPIJ.** VOOR DIGITALE VOORZIENINGEN IS HET NIET ANDERS. ALS WEBSITES GOED IN ELKAAR ZITTEN KUNNEN ZE DOOR IEDEREEN WORDEN GEBRUIKT, OOK DOOR BEZOEKERS MET EEN BEPERKING. EN DAN KAN ECHT IEDEREEN MEEDOEN.”

ZES EEUWEN SCHILDERKUNST

BEREIKBAARHEID

“Een bezoek aan de Hanzestad Dordrecht voelt als een reis terug in de tijd.” Het museum is goed met de auto bereikbaar en beschikt over voldoende parkeergelegenheid. Een bezoek met het openbaar vervoer vormt een grotere uitdaging. Vanaf het station is het te belopen en is de route gemarkeerd met bordjes, maar helaas niet altijd even goed leesbaar. Het was fijn iemand te treffen die ook op zoek was naar het museum.

BETREEDBAARHEID

Het museum is gelegen aan een groene binnentuin waar oude bomen zorgen voor een landelijk gevoel en eenmaal door de poort van het museum is de entree zo gevonden. Iedereen wordt vriendelijk verwelkomd door de dame achter de balie. En een collega wees de weg naar het restaurant en de kluisjes; zo nu eerst koffie.

BEJEGENING

“Ik voelde mij welkom. Helaas zijn de medewerkers niet altijd even aanwezig. Wellicht wel zichtbaar, maar als zien

niet tot de mogelijkheden behoort, is een beetje geluid heel wenselijk.”

BELEVING

De vaste collectie geeft een nostalgisch gevoel met zijn Hollandse taferelen. Weidse Hollandse landschappen door de jaren en door het jaar heen. Met veel wolken, bomen, koeien, herders en schapen en af en toe sneeuw. “Ik werd geraakt door de blik van een koe van schilder Mauve die me zó uit het schilderij tegemoet leek te komen.” De roulerende exposities versterken de nostalgie of geven juist wat aangenaam contrast. Het spiegelen van glas en de soms wat overheersende verlichting belemmeren het zicht op de oude en jongere meesters. Er is nog wel wat te winnen op het gebied van toegankelijkheid voor mensen met een visuele beperking. “Toen ik buiten kwam scheen de zon door de oude bomen van de binnenplaats. Een mooie overgang tussen het verleden uit het museum en het heden op weg naar huis.”

Door Zienswijzen

Anda Verlinde
Sabine Pronk
Tycho Laan

ARCHEOLOGIE, KUNST EN GESCHIEDENIS

BEREIKBAARHEID

Eenmaal geland in het mooie Assen heeft de gemeente (gepoogd) langs de route van het station naar het museum geleidelijnen aan te leggen; bijna klaar.

BETREEDBAARHEID

De grote draaideur geeft toegang tot het vernieuwde pand waarin oud en nieuw samengebracht zijn. De nieuwe entree en de ondergrondse ruimte komen strak en modern over. Maar alles is wit, de vloeren, muren, trappen en pilaren. Hier en daar wat contrast zou het bezoek wat eenvoudiger maken.

BEJEGENING

Uiterst vriendelijke, behulpzame medewerkers. Bij de tentoonstelling over motorcoureur Egbert Streuer was hij toevallig zelf, samen met de directeur, een privérondeleiding aan het geven. Ondanks dat zij andere gasten hadden namen zij even de tijd om vragen te beantwoorden en toestemming te geven om gerestaureerde onderdelen van een motor aan te raken. Tijdens dit gesprek gaf de directeur aan dat er voor blinden en slechtzienden altijd wat 'valt te regelen'.

BELEVING

De archeologische reis is meer dan de moeite waard. Indrukwekkende vondsten als mammoetbotten en veenlijken zijn uniek in Nederland. Wat zou het gaaf zijn om daar replica's van te mogen aanraken. Daarnaast is er historische kunst en hedendaags realisme. Het museum heeft een gevarieerd aanbod en boeiende (tijdelijke) exposities. Er is veel aandacht voor mensen met een beperking en er wordt alles aan gedaan om het iedereen naar de zin te maken. Er zijn speciale rondleidingen en er is nagedacht over een audiotour. Wellicht kan deze nog eens doorgenomen worden met mensen uit de doelgroep, zodat het Drents museum volledig 'all inclusive' wordt. "Het Drents museum herbergt veel moois, waardoor het verleden tot leven komt."

Door Zienswijzen
Tycho Laan
Jenny Boogaard

MODERNE KUNST EN KUNSTNIJVERHEID

Door Zienswijzen
Sabina Pronk
Liorah Hoek
Angelique ten Holter

BEREIKBAARHEID

Den Haag heeft net als iedere stad in Nederland een betaald parkeren beleid. Met het openbaar vervoer is het museum prima bereikbaar. Op de website is de pagina over toegankelijkheid wat verstopt en de inhoud gaat alleen over mobiliteitsbeperkingen.

BETREEDBAARHEID

Het gebouw van het museum is heel bijzonder qua architectuur. Het is ruim opgezet met prettige verlichting. De houten vloeren contrasteren goed met de witte wanden en de witte banken in het midden.

BEJEGENING

Vriendelijke medewerkers, maar (nog) niet voorbereid op bezoekers met een visuele beperking. De vraag of een begeleider op vertoon van de OV-Begeleiderskaart gratis mee naar binnen mag, bleek lastig te beantwoorden.

BELEVING

Het museum is heerlijk. Alleen al dwalen door de ruimtes is een genoegen. Dwalen

is ook het goede woord, want soms is het lastig de weg te vinden in de wirwar van ruimtes. “Ik wandelde zonder er erg in te hebben over een installatie van houten latten die kriskras over de houten vloer (in dezelfde kleur) lagen. Ik was niet de enige volgens de lachende zaalwacht.” Helaas ontbreekt een audiotour die duidelijkheid had kunnen scheppen. De grote plattegrond aan de wand in de gang brengt inzicht. Het museum biedt prachtige werken in nieuwe combinaties, die leiden tot hernieuwde ontmoetingen en verrassende verbanden. “Bij de tentoonstelling ‘Uit de klei’ moest ik, de haast ontembare behoefte om de werken aan te raken, echt bedwingen.”

HET MUSEUM VOOR KUNST, DESIGN EN KUNSTGESCHIEDENIS IN GRONINGEN

Door Zienswijzen

Marga Allin

Wim Dekkers

Karla Kort

Jenny Boogaard

Erna Fransen

BEREIKBAARHEID

Het museum is vanaf het station prima vindbaar door de bewegwijzering. Het indrukwekkende gebouw is al een kunstwerk op zich. Goed om te weten is dat de toegang naar het museum extra aandacht vraagt, vanwege het gezamenlijk gebruik van voet- en fietspad.

BETREEDBAARHEID

Het gebouw is goed toegankelijk met een bijzondere trap of liften. “Ik heb bij de liften geen duidelijke wegwijzers gezien naar de verschillende exposities. Hierdoor hebben we twee exposities in het hoofdgebouw niet gevonden.”

BEJEGENING

Het aanwezige personeel is alert, waardoor er een veilige en respectvolle sfeer ontstaat. Bij binnenkomst valt meteen op dat er een medewerker klaar staat om eventuele vragen te beantwoorden. “We kunnen in alle rust de collecties bewonderen.” De audiotour is prima te bedienen en geeft interessante beschrijvingen met veel details, maar vertelt niet beeldend wat er te zien is.

BELEVING

Het museum heeft een interessante collectie schilderijen, porselein en zilver. “Al wandelend probeerden we te ontdekken hoe dit museum in elkaar zit. Er is geen structuur te vinden. Wat blijkt; architect Mendini heeft het gebouw zo ontworpen om iedereen te laten (ver) dwalen.”

De tentoonstelling over vrouwenkiesrecht toonde veel verschillende schilderijen van belangrijke vrouwen. Ook waren er een paar in reliëf. Deze zouden ideaal zijn geweest om voelbaar te maken. De grote glazen kasten waarin sommige voorwerpen lagen, droegen niet bij aan de beleving, zoals wel het geval was bij de tentoonstelling van Chihuly. “Het glas, door de natuur geïnspireerd, spatte, vonkte, verraste en intrigeerde. Het wauw-effect van een snoepwinkel waar je niet kunt kiezen.” Het Groninger Museum is een aanrader voor iedere kunstliefhebber, ongeacht beperking. “Het was één grote ervaring en ik noem het ‘simpel geluk’.”

EEN NIEUWE WERELD

Op een dag stapte een blinde vrouw ons museum binnen. Een jonge suppoost probeerde haar wegwijs te maken, maar had het gevoel dat Het Markiezenhof veel te weinig te bieden had. Die ervaring was voor ons de directe aanleiding om aan de slag te gaan met toegankelijkheid vanuit de overtuiging dat kunst en cultureel erfgoed voor iedereen is.

We vroegen verschillende mensen met een visuele beperking ons museum te beoordelen om te kijken wat we konden aanpassen. Ook staken we ons licht op bij organisaties die kennis en ervaring hebben op het gebied van toegankelijkheid. Zo ontdekten we dat er veel vormen van slechthoortheid zijn. Eerlijk gezegd zag ik er in begin tegenop om ons museum toegankelijk te maken, ik dacht dat het niet te behappen en niet te bekostigen zou zijn: alleen al ons gebouw met middeleeuwse en laatgotische kenmerken, hoe zou de gewenste toegankelijkheid ons ooit gaan lukken?

Hoe meer inzichten we aangereikt kregen, hoe duidelijker het werd dat je met kleine ingrepen al heel veel kunt betekenen. Denk aan brailleknooppjes in de lift en gemarkeerde afstapjes. En ons gebouw bleek juist heel interessant voor en echt beleefd te kunnen worden door mensen met een visuele beperking. De website is aangepast met een luisterfunctie, zodat iedereen zich op een bezoek kan voorbereiden. Bewustwording van het team is essentieel. We bezochten het MuZIEum in Nijmegen en alle collega's, van suppoost tot medewerker technische dienst, volgden een training. Die leidde tot nieuwe ideeën die we toetsten bij de doelgroep.

We hebben zoveel geleerd. Het traject heeft een enorme impact gehad, ook op de algehele klantvriendelijkheid waarop het Markiezenhof altijd al hoog scoorde. Je kunt gerust stellen dat er bij ons een nieuwe wereld is opengegaan.

JOHANNA JACOBS, OUD-CONSERVATOR HET MARKIEZENHOF BERGEN OP ZOOM

HET NEDERLANDS JOODSE LEVEN TOEN EN NU

Door Zienswijzen
Veronique van Velzen
Leo van Spronsen
Ji-Min Huang

BEREIKBAARHEID

“Om mee te beginnen: een prachtig museum.” Het Joods Historisch Museum (JHM) vormt samen met de Portugese Synagoge, het Kindermuseum, het Nationaal Holocaust Museum en de Hollandse Schouwburg het Joods Cultureel Kwartier in het centrum van Amsterdam. Middels één entreekaart zijn allen te bezoeken. De locaties liggen op loopafstand van elkaar, maar zijn ook goed per tram te bereiken.

BETREEDBAARHEID

Bij de entree van het JHM wordt actief de audiotour aangeboden. Deze is opgebouwd uit een algemeen deel en daarna kun je, indien gewenst, gedetailleerde informatie krijgen via een keuzemenu. Dit is prettig en scheelt lange lappen tekst.

BEJEGENING

Er werken vriendelijke, behulpzame medewerkers met een proactieve houding. De OV-Begeleiderskaart wordt zonder verdere uitleg geaccepteerd en zoals gezegd wordt de audiotour spontaan aangeboden.

“Wat ik erg leuk vind is dat de suppoost aan iedereen even komt vragen hoe hij/zij het museum ervaart.”

BELEVING

Het JHM geeft een beeld van de rijke Joodse cultuur en historie op een positieve manier. Oké, de audiotour iconen zijn aan de kleine kant en de geplastificeerde teksten zijn slecht leesbaar, maar een bezoek is een zeer leerzame en indrukwekkende ervaring. Om alle locaties binnen het JCK grondig te bezoeken is één dag eigenlijk te kort, zeker ook door de grote tentoonstelling over kabbala.

Het Joods Historisch Museum werd al in de jaren dertig van de vorige eeuw opgericht, maar is lang gesloten geweest. Sinds de definitieve heropening in 1987 is het museum gevestigd in het Hoogduitse Synagogencomplex in het hart van de oude Jodenbuurt. De vier synagogen van het complex zijn grondig gerestaureerd en teruggebracht naar de 18e -eeuwse staat. Ook is in de architectuur en de sfeer van het gebouw de abrupte omslag van het gebruik door de nazi's zichtbaar gemaakt.

EÉN VAN EUROPA'S GROOTSTE BEELDENTUINEN

Door Zienswijzen
Adri Hopman
Josephine Verspaget
Suzanne Kastelein

BEREIKBAARHEID

Afhankelijk van de woonplaats is een bezoek met het openbaar vervoer een vrij lange onderneming. Er is een bushalte voor de deur, maar overstappen is onontkoombaar. Vervoer met auto (Valys, regiotaxi) heeft de voorkeur. Bij de ingang staan witte fietsen (helaas nog geen tandems) voor iedereen, zo kan de auto buiten het park blijven staan. “We worden welkom geheten door ‘Monsieur Jacques’, hij staat er nog steeds.”

BETREEDBAARHEID

Bij binnenkomst valt het gebruik van daglicht direct op. Hierdoor zijn de werken ‘zacht’ verlicht en doorgaans goed zichtbaar. De trappen vormen wel een uitdaging voor de slechtziende medemens. De waarschuwingstreep zit halverwege de trede en niet aan, het gebruikelijke, uiteinde en dit werkt verwarrend (lees: dit leidde tot bijna hilarische taferelen).

BEJEGENING

“Omdat we bekend zijn in het museum weten we goed de weg. Toch komt er een suppoost op mij aflopen (ik ben met mijn

taststok) en vraagt of hij mij ergens mee van dienst kan zijn; heel attent. Naast de schilderijen ontdekken we een soort button. Bij navraag blijkt dit voor een audiotour te zijn die apart te huur is. Dat had de suppoost ons dan weer niet gezegd.”

BELEVING

Het is groots, geweldig en je kunt van alles aanraken. Wie van kunst houdt, gaat naar het Kröller-Müller museum. Binnen tref je de imposante collectie Van Goghs en buiten het prachtige park met alle beelden. Sommige details zijn niet even goed zichtbaar, maar de sfeer is vanaf de entree voelbaar. “Een heerlijke plek. Ik kom er al jaren en zelfs nu ik slechter zie, geniet ik van de sfeer, het mooie gebouw, de collectie en het park.”

CONTRASTRIJKE, SPRAAKMAKENDE TENTOONSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN

Door Zienswijzen

Anda Verlinden
Hincka Rosdorf
Josephine Verspaget
Joan Titarsolej
Adri Hopman

BEREIKBAARHEID

De Kunsthal ligt op het museumpark, vlakbij Museum Boymans van Beuningen. De ingang is wat lastig te vinden door de tijdelijke bouwwerkzaamheden.

BETREEDBAARHEID

Het gebouw, een spannende doos met veel schuine elementen is ontworpen door de beroemde architect Rem Koolhaas. “Voor mij als slechtziende heeft zijn creativiteit een keerzijde. Het concept is belangrijker geweest dan de mens.” Er is geen audiotour beschikbaar en er zijn geen extra hulpmiddelen voor mensen met een visuele beperking. Blindengeleidehonden zijn welkom.

BEJEGENING

Het personeel helpt je vriendelijk én schiet te hulp wanneer je zoekend op weg bent.

BELEVING

In de Kunsthal vind je geen vaste collectie, maar een plek waar wisselende tentoonstellingen worden getoond. Dit keer de twee publiekstrekkingen ‘A Journey into the Unknown’ en ‘Trouble in Paradise’. “Omdat

ik de Kunsthal ken van eerdere bezoeken vind ik deze namen prima bij het gebouw passen. Voor mij als slechtziende is ieder bezoek weer een zoektocht naar het onbekende met steeds nieuwe moeilijkheden en verrassingen.” De grote ruimte is in zeven hallen verdeeld, met ieder een eigen tentoonstelling. De donkere kleuren, onverwachte wendingen van het gebouw, de veelheid aan geluid en de aflopende vloeren vragen veel energie. ‘Er moet nog veel gebeuren voor deze kunsthal een fijne plek wordt waar niet alleen gezonde, vitale mensen met goede ogen terecht kunnen.’

ZEE, ZEEVAART, ZEEWEZEN

Door Zienswijzen
Leo van Spronsen
Tycho Laan
Liorah Hoek

BEREIKBAARHEID

Net als alle grote steden in Nederland is ook Rotterdam toe aan vernieuwingen en renovaties, met de daarbij horende opengebroken stoepen en omleidingen in het verkeer. Zonder deze obstakels is het museum prima over land bereikbaar, (helaas) niet over water.

BETREEDBAARHEID

De toegankelijkheid van het museum heeft zich beperkt tot de mobiliteitsbeperkingen. Er lijkt nog niet uitgebreid te zijn nagedacht over visuele beperkingen. De overgangen van licht naar donker zijn erg groot, waardoor het zicht ontnomen wordt. De aanwezige spots beschijnen niet altijd de kernstukken, waardoor informatie verloren gaat.

BEJEGENING

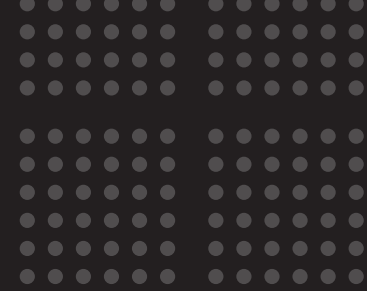
“Eenmaal binnen werden wij snel geholpen. De zeer vriendelijke medewerker was goed op de hoogte van de OV-Begeleiderskaart. Alle tegengekomen medewerkers van het museum waren zeer behulpzaam.”

BELEVING

Voor de liefhebber is het een waar walhalla. Sommige plaatsen, zoals het boorplatform, zijn erg donker waardoor gevaarlijke situaties kunnen ontstaan. Daarnaast is de opzet van de collectie wat onoverzichtelijk en moeilijk te volgen. Maar buiten... daar is alles anders: “Je ruikt, ‘ziet’, hoort en voelt hoe het leven op zee geweest zou zijn.” Het hoogtepunt is zoals gewoonlijk de ‘knopenschuit’ waar de enthousiaste vrijwilliger je uitlegt hoe je bepaalde scheepsknoppen legt en waarvoor ze dienen. Ook neemt de vrijwilliger op de tegenoverliggende boot, rustig de tijd om te vertellen over het leven op een schip en met name over de bedstee en het ‘ondergeschoven kindje’. Ook de vrijwilliger die op de graanelevator staat, vertelt enthousiast over de reparatie van het dek. Deze mensen brengen de museumhaven tot leven, waardoor het een plek is om meermalen te bezoeken.”

BETREEDBAARHEID

**HET UITGANGSPUNT IS DAT DE LEEFOMGEVING BEREIKBAAR,
BETREEDBAAR EN BRUIKBAAR MOET ZIJN VOOR IEDEREEN EN DIT OP EEN
ONAFHANKELIJKE (DUS ZONDER HULP) EN GELIJKWAARDIGE WIJZE**

HET MAURITSHUIS

NEDERLANDSE SCHILDERKUNST UIT DE GOUDEN EEUW

Door Zienswijzen
Cock van Mierlo
Joke Lith
Jan Pas

BEREIKBAARHEID

Gelegen in het historische centrum van Den Haag, naast het Binnenhof, is het museum per fiets, auto of openbaar vervoer goed bereikbaar. Er is voldoende (betaalde) parkeergelegenheid en de Valys kan voor de deur stoppen. Logische routing, goed aangegeven, kortom: prima vindbaar.

BETREEDBAARHEID

De eerste horde is genomen en eenmaal aangekomen bij het museum blijkt de entree iets meer uitdaging te vormen. De neiging bestaat direct naar de statige voordeur te gaan. Echter, de ingang bevindt zich onder het straatniveau en is bereikbaar via een trap of lift. De toegankelijkheid van de graniet grijze trap laat te wensen over en de glazen deuren zijn niet voldoende gemarkeerd. Gelukkig is het iedereen gelukt veilig binnen te komen. Het gebouw bestaat uit twee secties die ondergronds met elkaar verbonden zijn, zodat de historische panden intact zijn gebleven. Hierdoor zijn er meer op- en afstapjes en verschillende liften met verschillende bestemmingen. Het is wat

verwarrend welke lift waar naartoe gaat en hulp is daarbij gewenst.

BEJEGENING

Gelukkig is hulp doorgaans dichtbij. Servicegerichte en vriendelijke mensen staan klaar om de juiste lift te wijzen of een zitje te creëren in het restaurant. Het Mauritshuis heeft aandacht voor bezoekers met een visuele beperking.

BELEVING

Wie van oude meesters uit de Gouden Eeuw houdt moet naar het Mauritshuis. Ondanks de drukte, zeker in de zomermaanden, is er voldoende ruimte in de zalen om schilderijen van dichtbij te bekijken. Er is nagedacht over de verlichting en deze komt de werken ten goede. De zalen zijn rustig van opzet. De speciale tentoonstellingen zijn bijzonder en de moderne plafondschildering op zijn zachts gezegd indrukwekkend. “De schilders van de zeventiende eeuw hebben nog steeds een niet te missen vakmanschap”

BEELDENDE EN TOEGEPASTE KUNST VAN DE MIDDELEEUWEN TOT NU

MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN
WORDT GRONDIG VERBOUWD.
TOT 2026 IS HET MUSEUM ZELF NIET
TE BEZOEKEN. DE COLLECTIE IS WEL
TE BEZICHTIGEN IN HET BELASTING &
DOUANE MUSEUM, CHABOT MUSEUM,
DE KUNSTHAL EN HET STEDELIJK
MUSEUM SCHIEDAM.

Door Zienswijzen
Jessica de Vroege
Jan Pas

BEREIKBAARHEID

“De toren die uitblinkt boven de bomen van het Museumpark te Rotterdam, een herkenningspunt voor velen.”

BETREEDBAARHEID

De entree met de felle blauwe blokken is duidelijk, hier zijn de kassa's. Vervolgens een groot, rond kunstwerk vol touwen. Via een ingewikkeld netwerk kan de jas aan de touwen worden opgehangen. Voor wie niet wil puzzelen zijn er ook kluisjes met voelbare nummers voor de jassen. De begane grond voelt open en ruim aan, weinig obstakels en voldoende ruimte om lekker te gaan dwalen met taststok en camera.

BEJEGENING

Een vriendelijke medewerkster legt uit dat een tablet meegenomen kan worden voor extra informatie en vergrotingen. Dit biedt houvast in de oriëntatie binnen tentoonstellingen.

“Dwalen, zoeken, kijken. Opeens heb ik het door! Verschillende tijdvakken. Die tablet geeft echt ondersteunende informatie. Hopelijk houden ze die erin!”

BELEVING

Hoe het nieuwe museum zal worden blijft nog even spannend. Het 'oude' had (wat donkere) nissen met oude meesters en ruime, lichte tentoonstellingsruimten met moderne installaties. “Richting Bauhaus. Wat is het opeens donker hier. Ik zie geel, blauw en rood licht. Ik loop ernaartoe. Het zijn de primaire vormen; driehoek, cirkel en vierkant. Ah kijk, de kleuren zijn te veranderen. Wel fel die gele kleur in een donkere ruimte. Op de muur met grote letters een ondersteunende tekst van Wassily Kadinsky. Door het donker en met het gele licht op de achtergrond probeer ik met mijn camera de tekst te lezen. Inspirerend wel. Houten vormen. Kan ik eindelijk primaire vormen voelen! Ik haal mijn handen langs de randen van de vormen. Ze voelen niet helemaal glad aan. Op de tast probeer ik de materialen te herkennen; bubbeltjesplastic, stof, ribbelkarton. Dat voelt koud! Ik doe mijn ogen open en zie een goudachtige kleur. Grappig dat dat koud aanvoelt.”

ESTHETISCHE, CULTURELE EN HISTORISCHE WAARDEN VAN HET CHRISTELIJK ERFGOED

Door Zienswijzen
Jenny Boogaard
Leo van Spronsen

BEREIKBAARHEID

Naar het museum is het, vanaf centraal station Utrecht ongeveer twintig minuutjes wandelen door de historische binnenstad. Parkeren kan redelijk in de buurt tegen betaling van de beroemde stadse tarieven.

BETREEDBAARHEID

“De locatie is helemaal in stijl, een eeuwenoud kerkgebouw van enorme omvang, midden in de stad, maar op een heerlijk rustige plek.” Aan het begin van de straat staat een groot bord van het museum, maar daarna is het wat lastiger. Er lijkt geen einde te komen aan de kloostergang die ons scheidt van de ingang. Maar dan ineens is daar dan toch de ‘voordeur’. De vier treetjes mogen een likje verf, dat scheelt pijnlijke enkels.

BEJEGENING

“Bij binnenkomst worden we vriendelijk ontvangen door een beveiliging en de dame van de receptie. Er zijn audiotours beschikbaar en vol goede moed dwaalden we verder door het reusachtige gebouw.”

BELEVING

Zonder begeleiding of gegidste rondleiding is het Catharijneconvent lastig te beleven voor iemand met een visuele beperking. In de audiotour wordt regelmatig gesproken over schuin naar rechts of linksonder en dat zegt helaas niet zoveel. Het zou helpen wanneer de voorwerpen uitgebreider beschreven worden en het gebruik, dan wel functie, van het voorwerp. Helemaal mooi zouden wat replica's zijn, die bevoelt mogen worden. “Een schoonzus met katholieke achtergrond verduidelijkt het gebruik van veel voorwerpen in de Katholieke traditie.” De ambiance en de Christelijke rijkdom zijn niet te missen. Een ware overgave aan het geloof. Elk stuk verbeeldt een scène uit het leven van Jezus, Maria, de Apostelen en de engelen; alles heel gedetailleerd.

OMVANGRIJKE COLLECTIE BEELDENE KUNST

Door Zienswijzen

Huub Jonkers
Angelique ten Holter

BEREIKBAARHEID

In tien minuten, goed bewegwijzerd, vanaf het station Zwolle naar het museum. Het is een korte, maar mooie wandeling langs de stadssingel en de robuuste middeleeuwse stadspoort. Dit zou je met de auto missen.

BETREEDBAARHEID

Het zandkleurige museumgebouw met een voorgevel in Renaissancestijl is spectaculair. Het contrast met de later geplaatste grote, glinsterende koepel is groot, maar het bijt elkaar niet. Het marmer wijst vervolgens de weg naar binnen. “De lift is van beneden naar boven én omgekeerd in zijn geheel zichtbaar, een kunstwerk op zich.”

BEJEGENING

Vriendelijk ontvangst in een hal waar niet gezocht hoeft te worden naar de kassa. Soms zegt één zinnetje genoeg.

BELEVING

Het is een verfrissend museum met een heldere presentatie van materiaal. Er is veel gebruik gemaakt van wit. Dit geeft een frisse en ruimtelijke uitstraling, maar

werkt ook verwarrend. “Overal is het wit! De toiletten zijn wit, de wanden, de vloeren, het urinoir... sorry.”

In de koepel zijn wisselende exposities die, met dank aan de verlichting, heerlijk tot je doordringen. De vaste collectie herbergt vele vormen van kunst uit verschillende periodes. Informatie over de verschillende werken is beschikbaar, maar helaas slecht toegankelijk. Een audiotour of een (speciale) rondleiding zou dit dagje uit écht compleet hebben gemaakt.

MODERN REALISME

Door Zienswijzen
Marga Allin
Joke Lith

BEREIKBAARHEID

In de voorbereiding bleek het wat lastig telefonisch contact te krijgen. De website geeft geen antwoord op de vraag: Wat is het beleid voor slechtziende bezoekers? En is er een audiotour of een rondleiding met een gids? Uiteindelijk lukte het contact te krijgen, maar helaas kwam er op beide vragen een negatief antwoord.

BETREEDBAARHEID

Gelegen in de achterhoek en gevestigd in het voormalige gemeentehuis van het pittoreske Gorssel, is het museum goed te bereiken en te betreden.

BEJEGENING

De medewerkers van museum MORE zijn alleraardigst en zeer servicegericht. “Een vriendelijke dame aan de kassa ziet aan mijn herkenningsstok direct dat ik een visuele beperking heb. De interne communicatie werkt kennelijk goed, want ze wist intussen al dat er ‘een mevrouw’ had gebeld over faciliteiten voor mensen met een visuele beperking.”

BELEVING

Wie van modern realisme houdt moet naar Gorssel. Met wisselende tentoonstellingen van grootmeesters van over de hele wereld is het een walhalla voor de kunstliefhebber. Over hoe de magie van de kunst overgebracht kan worden op mensen met een visuele beperking lijkt nog niet te zijn nagedacht. “De bordjes bij de schilderijen en kunstwerken zijn klein en net boven de plint geplaatst, dus door de knieën mensen!” Maar er is goede hoop dat in de toekomst de kunst je ook zonder te kijken zal grijpen.

MUSEUM VOOR HEDENDAAGSE KUNST

Door Zienswijzen

Séverine Kas
Joan Titarsolej
Sabine Pronk
Joan Kuhlman

BEREIKBAARHEID

In het museum zijn noch drempels, noch obstakels. Je vindt gemakkelijk je weg. De draaideur kan op verzoek helemaal open voor mensen in een rolstoel of met een stok. Het daglicht geeft rustig licht in de mooie ruimte, die weinig contrasten kent.

BEJEGENING

“Dat mijn geleidehond een bakje water kreeg, was top!” Begeleiders mogen gratis mee naar binnen, de informatievoorziening bij binnenkomst is uitgebreid en het personeel vriendelijk en behulpzaam.

BELEVING

Er zijn vele soorten installaties en andere kunstwerken. Verrassend en inspirerend door de prachtige opstelling. Het gevoel van ruimtelijkheid is goed gebalanceerd en dat geeft een bijzondere ervaring. De kunstwerken zijn groot, je kunt ze van dichtbij bekijken en ze zijn heel kleurrijk. Dit maakt het makkelijk om de sfeer te ervaren. Het kunstwerk van Anish Kapoor is heel bijzonder. Veel ‘zienden’ lopen hieraan voorbij, want het lijkt een donker gat. Maar het bijzondere is dat er

iets verschijnt wanneer je jouw ogen laat wennen aan de donkere ruimte.

Je kunt op verschillende manieren kunstwerken beleven, de ene keer is het op geluid, dan op de tast of op geur. Op aanvraag mogen er werken worden betast, maar alleen met handschoentjes. “Tja, laat ik die nu net niet bij me hebben. Vijf minuten later staat Kevin voor me, de man van de balie, met twee witte handschoentjes! Als dat geen gastvrijheid is!” De audiotour geeft tijdens het hele bezoek waardevolle informatie. “Ik voelde me zo ontspannen als ik me in tijden niet gevoeld heb. Een absolute aanrader.”

WAT ALS
HET DE RUIMTE IS
DIE JE RAAKT
HOE BESCHRIJF JE RUIMTE?

HET MUSEUM IN MIJN HOOFD

“ Museum, het woord alleen al klonk me als kind museaal in de oren. Museum, het was iets plechtigs, iets van grote mensen. Ik was een keer mee geweest naar het Rijksmuseum, omdat we toch in Amsterdam waren, het klonk er als op het station. Ik had geen idee wat al die mensen daar deden.

Mijn vader liep langs schilderijen, die hingen er, zei hij na enig aandringen. Hij liep erlangs alsof hij de trein moest halen. Bij De Nachtwacht wachtte hij langer. De Nachtwacht, ik vond de naam intrigerend. Ik stelde me voor dat daarop iemand stond afgebeeld die wachtte op de nacht. We stonden daar en ik voelde mijn vaders concentratie. Hij stond te observeren, goed te kijken. Die concentratie bracht hij op mij over. Dat doet mijn vrouw Mariska ook altijd. Wij kunnen met zijn tweeën uren door musea dwalen, zelfs zonder audiotour.

Zij vertelt in weinig woorden wat ze ziet, ik stel me het voor, ik maak eigen schilderijen en ik hang ze in het museum in mijn hoofd. Het toppunt daarvan heb ik ervaren in The Tate Modern in Londen bij The Four Seasons van Rothko. Hij had dat werk gemaakt in opdracht van een restaurant. Hij was er, toen hij er al aan bezig was, een keer gaan eten met zijn vrouw. Hij vond het er verschrikkelijk. Hij begreep niet waarom de mensen die daar zaten dat voedsel aten. Dat soort types, vond hij, verdienden het niet te kijken naar zijn schilderijen. Hij schonk een gedeelte van het werk aan The Tate Gallery. Je kan daar op krukjes zitten. Je zit dan gevangen in de concentratie en de energie die dat schilderij overbrengt op de kijker.

”

VINCENT BIJLO, CABARETIER, SCHRIJVER EN COLUMNIST

HET HUIS WAAR REMBRANDT WOONDE EN WERKTE

Door Zienswijzen
Suzanne Kastelein
Regina Kievit
Karin den Boogert
Cock van Mierlo

BEREIKBAARHEID

Op visite bij Rembrandt van Rijn, Nederlands bekendste schilder uit de Gouden Eeuw. Het pand aan de Jodenbreestraat is in de originele staat teruggebracht en ademt de zeventiende eeuw uit. Even waan je je een paar honderd jaar terug in de tijd.

BETREEDBAARHEID

Deze reis in de tijd geeft wel wat uitdagingen. Het pand is vrij donker en de wenteltrappen zijn smal. De goed uitgewerkte audiotour helpt met navigeren en vertelt in iedere ruimte het verhaal van de bezigheden die hier plaatsvonden en geeft het gevoel dat er nog steeds geleefd en gewerkt wordt.

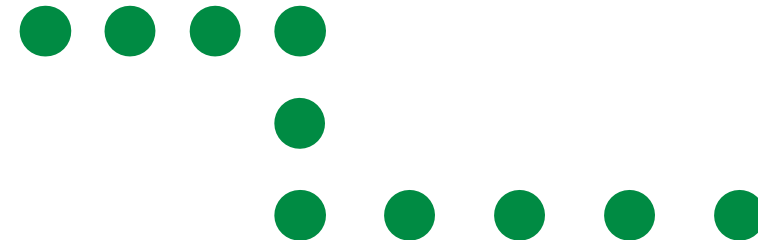
BEJEGENING

Afhankelijk van de persoon en de dag van de week, niet altijd even consistent.

BELEVING

De reis begint in de grote keuken met een oude schouw en het fornuis voor de bereiding van de maaltijden. Een voor nu kleine deur geeft toegang tot het achterom.

Tevens is hier een bedstee voor de huishoudster. “Wanneer ik mijn ogen sluit kan ik haar lichtjes horen snurken na een lange dag boven de hete pannen.” De verschillende wenteltrappen zijn een beetje gevaarlijk, maar dit komt vooral omdat het erg donker en smal is. Het geeft wel een mooie sfeer. De verschillende kamers hebben een eigen uitstraling en functie en dit is allemaal via de audiotour te beluisteren. Ook de plaatsing van die apparaten aan de muur is zeer gunstig. Ze zitten rechts naast de deuren en zijn duidelijk herkenbaar. “Het huis zelf, de audiotour en de vriendelijke mevrouw van het museum, heeft het gevoel, ‘ik-ben-de-zoveelste-toerist’, dat ik kreeg bij binnenkomst omgebogen naar een ‘ik-ben-echt-even-op-visite-bij-Rembrandt’.”

KUNST EN ARCHEOLOGIE

Door Zienswijzen
Wim Dekkers
Veronique van Velzen
Ivo Schaap
Esther Feldman

BEREIKBAARHEID

Museum Het Valkhof ligt aan het Valkhofpark, een natuurgebied met ruïnes. De bushalte is vlakbij en Nijmegen is prima bereikbaar met de auto. Nijmegen heeft alle ingrediënten voor een gezellig dagje uit.

BETREEDBAARHEID

Het museum is gevestigd in een opvallend modern gebouw met een aparte rolstoel-ingang. Helaas is de trap niet gemarkeerd waardoor deze voor iemand met een visuele beperking lastig te nemen is. Na de trap, de glazen deuren en de (witte) entree, waarbij je haast een zonnebril moet opzetten, is het gelukt binnen te komen.

BEJEGENING

De medewerkers aan de kassa waren alleraardigst! De suppoosten droegen waarschijnlijk een wit uniform, ze waren niet of nauwelijks vindbaar.

BELEVING

"We hebben de zeer indrukwekkende (tijdelijke) expositie 'Oorlogsherinneringen

van een Roma' van Ceija Stojka bezocht." Het museum is nog niet helemaal ingesteld op blinde of slechtzienden bezoekers. De route wijst zich vanzelf doordat de zalen in elkaar overlopen. Er staan grote teksten per thema op de wanden en bij de werken staan tekstbordjes. Helaas staan deze te laag waardoor de inhoud slecht te lezen is. Een ziende begeleider biedt hierbij uitkomst. Een enkel schilderij is aan te raken en met het voorgelezen verhaal van het bordje raakt dit wel. In de kelder van het museum is een zogenaamd lab met materialen en vormen van Romeinse gebouwen, die een indruk geven van de Romeinse geschiedenis van de stad Nijmegen. "Ik ben hoopvol voor een toegankelijke toekomst van het Valkhof."

HET RIJKSMUSEUM OVER MENSEN

BEREIKBAARHEID

Veel voorbereidende informatie over een bezoek aan dit museum is te vinden op de website. Tijdens een telefoontje wordt aangegeven dat er naast de algemene discovery app ook een speciale app is voor de tijdelijke tentoonstelling over Bali.

BETREEDBAARHEID

“De zon scheen en het terras lonkte voor een kopje koffie met een heerlijk uitzicht op de Bali poster, totempaal, de Maoriboot en de grote posterfoto met daarop (bijna) alle volken. Dit belooft wat.”

BEJEGENING

Zeer vriendelijke baliemedewerker die alles helder beschreef en uitlegde. De begeleider mocht gratis mee naar binnen en voor de kinderen is er een activerende speurtocht.

BELEVING

Sommige ruimtes zijn wat donker. “Ik vloog over een ronde zitbank om bijna mijn derrière te zetelen op schoot bij één van de Boeddhabeelden.” Leuk hoorbaar in de app is dat degene die over het voor-

werp vertelt, het object ook daadwerkelijk in zijn handen heeft en het omdraait. De met grote letters beschreven toelichting is goed verlicht en leesbaar. De eveneens mooi uitgelichte beelden met de rustgevende muziek dragen bij aan de sereniteit in de boeddhazaal. In de ‘koude’ werelden van het museum voel je de gure wind blazen, is het echt koud binnen en hoor je de sledehonden blaffen. “Ook hier zijn veel vitrines. Door het glas zijn niet alle stukken goed zichtbaar, maar het maakt de ruimte wel gestructureerd en overzichtelijk. Fijn om een beetje door te kunnen lopen in deze koude omgeving en zonder onderkoelingsverschijnselen weer terug te komen in de Westerse wereld van Leiden.”

Door Zienswijzen

Karin den Boogert
Veronique van Velzen
Cock van Mierlo

MUSEUM VOOR MODERNE EN HEDENDAAGSE KUNST

Door Zienswijzen
Ji-Min Huang
Adri Hopman

BEREIKBAARHEID

Het museum, omringd door natuur, is gelegen op landgoed Voorlinden in Wassenaar. Met het openbaar vervoer niet per se eenvoudig te bereiken.

BETREEDBAARHEID

In het moderne gebouw schijnt in elke expositiezaal continu het noorderlicht door de plafonds. Geen vervelend kunstlicht of te donkere ruimtes. En iedereen mag heel dichtbij de werken komen. “Dus ik kon er letterlijk omheen, doorheen en eronder liggen om het beter te bekijken.”

BEJEGENING

Opvallend zijn de vriendelijke medewerkers die open staan voor vragen.

BELEVING

Het werk ‘Open Ended’ van Richard Serra is heel bijzonder. Het is een kolossaal kunstwerk van staal waar je doorheen kunt lopen. “Het deed mij nog het meeste denken aan een enorm schip. Tijdens het lopen door de smalle en scheve gangen vergat ik tijd en ruimte. Soms leek het wel alsof de muren op me afkwamen en

toch ook weer niet, want het zijn enorme gewichten van staal dus heel zwaar en solide. Je weet niet wanneer de uitgang nadert of welke bocht eraan komt.”

‘Skyspace’ van James Turrell is een ruimte in het museum met een vierkante opening in het plafond. Als bezoeker kun je rondom plaatsnemen en naar de lucht kijken, maar vooral de weerspiegeling, het bewegende daglicht, de geur, de wind en de schaduwen ervaren. ‘Staircase-III’ van Do Ho Suh is een dunne stalen constructie en totaal bedekt met knalroze, gaasachtige nylon/pantystof, met in het midden een zwevende trap. Deze levensgrote maquette staat symbool voor verbinding. Verbinding tussen herinneringen uit verschillende huizen waar Suh heeft gewoond. Hij is gefascineerd door architectuur en wat ruimtes met je doen.

NEDERLAND IN DE PREHISTORIE, ROMEINSE TIJD EN MIDDELEEUWEN

Door Zienswijzen

Esther Feldman
Monique Verboeket

BEREIKBAARHEID

Een paar goede wandelschoenen aan, rugzak mee, hond goed uitgerust en gaan. Een dag(je) Archeon is een soort beknopte avondvierdaagse. Er komt geen bus in de buurt van het park en vanaf het station is het ongeveer 20 minuten lopen. Het park zelf beslaat meerdere hectaren en is verdeeld in drie (tijds) gebieden.

BETREEDBAARHEID

De plattegrond van het park is vooraf te bestuderen op de website. Door de omvang van het park is een begeleider wel heel fijn.

BEJEGENING

Door de bijzondere opzet van het museum is er altijd wel iemand in de buurt die meer kan vertellen over wat er gaande is. De vrijwilligers (acteurs) blijven keurig in hun rol en nemen je mee in hun 'wereld'.

BELEVING

Prehistorie, Romeinse tijd en middeleeuwen samen in één park. Museumpark Archeon is geen klassiek museum. Het is een plek waar geschiedenis letterlijk tot

leven komt. Je kan van alles aanraken en huizen, hutten en werkplaatsen binnengaan zonder van tevoren een rondleiding te hoeven bespreken. De enthousiaste vrijwilligers die rotsvast in hun rol blijven, nemen je mee naar vervlogen tijden en laten je van alles voelen en ruiken. Dit is niet alleen voor kinderen heel leuk. Het park is groot en het is fijn om iemand mee te nemen die je kan begeleiden naar de verschillende tijdperken. Hier kun je geschiedenis echt beleven. "Het is het leukste museum dat ik heb bezocht voor dit project."

BEJEGENING

BEGROETING

ONTVANGST

OPVANG

WELKOM

VERWELKOMING

DE WIJZE WAAROP
IEMAND ZICH
GEDRAAGT TEGENOVER
EEN ANDER

EEN ALOMVATTEND
ABSTRACT BEGRIP,
GLOBAAL OOK TE
OMSCHRIJVEN ALS
OMGANGSVORMEN

EEN GOEDE BEJEGENING BETEKENT OP EEN RESPECTVOLLE EN
GELIJKWAARDIGE MANIER MET ELKAAR OMGAAN

GLAS IN ALLE SOORTEN, MATEN EN KLEUREN

Door Zienswijze
Erna Fransen

BEREIKBAARHEID

Het museum is vooral met de auto goed bereikbaar, met het openbaar vervoer is de onderneming wat groter. De twee museumvilla's zijn met elkaar verbonden door een loopbrug. Het pad naar de voordeur loopt schuin omhoog en de naastgelegen tuin schuin naar beneden, hierdoor is er vanaf de straat al een groot glasobject te zien.

BETREEDBAARHEID

Het gebouw doet een beetje aan als 'Villa Kakelbont'. "Door het geluid van piepend hout, waan ik me even in het huis van Pippi Langkous. Door deze gedachte schiet ik spontaan in de lach." Er zijn, zover bekend, gaan speciale voorzieningen voor mensen met een visuele beperking.

BEJEGENING

Vriendelijk ontvangst door de medewerkers. "De geur van koffie en andere lekkernijen komt ons tegemoet."

BELEVING

Het Glasmuseum is een aaneenschakeling van sprinkelende bezienswaardigheden.

Bij veel glazen objecten hangt een bord(je) met zwart/wit-schrift. Deze zijn lastig te lezen en het is fijn als de begeleider voorleest. Een audiotour met beeldende, levendige beschrijvingen van de glazen objecten zou een mooie aanvulling zijn op dit kleurrijke museum. De route toont de oneindige mogelijkheden van glas, de kleuren en kleurvariaties. "De mogelijkheden van glas in de architectuur, met name de decoratieve glas-in-lood ramen boeien me. Het licht dat door de glas-in-lood ramen valt, laat de ruimte stralen en op de muur zie je kleine vlekjes gekleurd licht. Vrolijke en heldere kleuren! De structuur van het glas speelt met de structuur van de muur. Het maakt me blij. Zelfs op een sombere dag, straalt het licht door het raam en zie je kleur!"

HET VERHAAL VAN DE JODENVERVOLGING IN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Door Zienswijzen
Nathalie Richheimer
Regina Kievit

BEREIKBAARHEID

Onderdeel van het Joods Cultureel Kwartier, tegenover de Hollandse Schouwburg bevindt zich het Nationaal Holocaustmuseum in oprichting. Het museum is gevestigd in de oude crèche waar in de oorlog Joodse kinderen naartoe werden gesmokkeld, vanuit de Hollandse Schouwburg die er tegenover ligt. Vanuit hier gingen de kinderen naar onderduikadressen en zo hebben 500 kinderen de oorlog overleefd.

BETREEDBAARHEID

Het is een oude school en aan alles is dat nog te zien. Niet heel toegankelijk, maar zo belangrijk voor de sfeer en de historische waarde van het museum. Het zou mooi zijn als het gebouw opgenomen zou worden in de collectie, onderdeel gemaakt wordt van de voorlichting en de herinnering.

BEJEGENING

De warmte van de ontvangst is afhankelijk van de betreffende medewerker. Bij de één worden de tickets gescand zonder verdere uitleg over het museum en waar wat te vinden is. Bij navraag, volgde een

zeer kort antwoord. Door een ander is de ontvangst zeer vriendelijk. “Ik heb verteld dat ik slechtziend ben en de mensen wezen me daarna keurig de weg.”

BELEVING

Het is een museum in wording. Het is in 2016 opgericht als ‘proeftuin’ en vanaf 2019 wordt er gebouwd aan een permanente plek van gedenken en vooruitzien. De tijdelijke setting is (nog lang) niet toegankelijk voor mensen met een visuele beperking. De informatiebordjes zijn te klein, de film is niet te volgen en door al het spiegelande glas zijn foto’s niet te zien. Maar, de sfeer van beklemming en verbijstering is voelbaar. De ruimte met de koffertjes maakt grote indruk; de emoties liepen hier hoog op. Het is een museum met potentie, met goede mogelijkheden voor de toekomst.

DE WERELD VAN DE KRIJGSMACHT

Door Zienswijzen
Jan Lambert
Adri Hopman

BEREIKBAARHEID

Gelegen op de voormalige vliegbasis Soesterberg, is het museum vooral met de auto goed bereikbaar. Er rijden pendelbussen vanaf station Driebergen-Zeist en in de weekenden en schoolvakanties ook vanaf station Amersfoort. Het heet NMM Soesterberg, maar het ligt in Soest; historisch dingetje.

BETREEDBAARHEID

Het museum is bereikbaar via een brug welke leidt naar de met glas bedekte entree. Ook voor de (goed) ziende medemens is de entree verwarrend, waar is de deur? Wanneer deze in beweging komt, wordt de ingang (pas) zichtbaar. Zou dit verwijzen naar de aanwezige bunkers op het terrein?

BEJEGENING

Bijna alle suppoosten en vrijwilligers zijn (ex-) militairen en lopen over van enthousiasme.

BELEVING

De zalen op de verdiepingen zijn (te) donker en alles heeft (nagenoeg) dezelfde

grijstint. De spiegelkamers met de kleinere attributen zijn oogverblindend, je kunt nergens echt bij en de bordjes met informatie zijn te miniem. Het bezoek dreigt uit te lopen op een teleurstelling, maar dan: "Plots, uit het niets, doemde een vrijwilliger op die me enthousiast vertelde dat ik -als slechtziende- onder zijn begeleiding wel meer mocht dan een 'gewone' bezoeker.

Super enthousiast vertelde hij me alle bijzonderheden over de diverse voertuigen, vliegtuigen en dergelijke. Ik mocht in een helikopter, over hekjes heen en de man bleef maar vertellen en vertellen. Op een bepaald moment haakte hij af; andere bezigheden. Wij genoten na van dit prettige intermezzo, onder het genot van koffie. Na een half uurtje rust, gingen wij weer aan de wandel, en raad eens, daar stond hij weer, onze levende audiotour en vroeg me direct wat ik nog meer wilde zien en voelen! We begonnen opnieuw, zijn mond stond niet stil en we hadden er allemaal plezier in. Eind goed, al goed."

ALLES RONDOM ONZE MEDIACULTUUR

Door Zienswijzen
Erna Fransen
Monique Verboeket
Angelique ten Holter

BEREIKBAARHEID

Het opvallende, niet te missen gebouw, ligt op steenworp afstand van station Hilversum en is daardoor met het OV prima bereikbaar. Met de auto kan natuurlijk ook, parkeerplaatsen zijn op het terrein.

BETREEDBAARHEID

Wanneer de liftdeuren zich openen, kom je in een grote ruimte met gedimd licht. Enkele getekende voetstappen leiden tot niets. De entree van het museum is waar het geluid vandaan komt. "WOW; verblindend licht, kleuren, geluiden van kinderprogramma's en spelende kinderen. Spontaan krijg ik het gevoel dat ik op een oer-Hollandse kermis loop en krijg ik zin in oliebollen en een suikerspin."

BEJEGENING

Een vriendelijke gastvrouw met een proactieve houding geeft een heel welkom gevoel. Ze vertelt over de bijzondere gang van zaken in het instituut. Bij de balie wordt een soort zegelring uitgereikt. Deze geeft na inloggen een volledig gepersonaliseerd bezoek aan de Experience. Je

kunt uit vier bekende Nederlanders, jouw virtuele gids kiezen. "Ik koos voor Martijn Krabbé."

BELEVING

Beeld en Geluid is het summum voor gezinnen met kinderen, zij struinen dit 'doe' museum af en zijn bijna niet weg te slaan. Voor iemand met een visuele beperking is het museum wellicht een iets te grote opgave door alle prikkels. "Mogelijk hebben we de opdrachten niet helemaal goed uitgevoerd, maar we vermaken ons er wel mee. We komen bij een onderdeel waarvoor men het schaamtegevoel opzij moet zetten. Mijn vriendin (en begeleidster) aarzelt geen moment en voert de opdracht uit. In geuren en kleuren vertelt zij mij wat er gebeurt en ik kan niet meer stoppen met lachen."

NEDERLANDS FOTOGRAFISCH ERFGOED

Door Zienswijzen

Cock van Mierlo

Karla Kort

Ji-Min Huang

Nathalie Richheimer

BEREIKBAARHEID

Het museum ligt op een prachtige plek aan het water, vlakbij hotel New York in Rotterdam. De metrohalte Wilhelminaplein is om de hoek.

BETREEDBAARHEID

Het museum bevindt zich in een pand waar ook kantoren zijn. Wat opvalt is de ruime opzet van de entree; alles overzichtelijk bij elkaar.

BEJEGENING

De medewerkers zijn vriendelijk en behulpzaam. "Ik werd uiterst aardig geholpen bij het betreden van de diashow."

BELEVING

Het fotomuseum is (natuurlijk) een visueel ingesteld museum. Toch is er nagedacht over de toegankelijkheid van de werken. "De tentoonstellingen waren erg interessant en over het algemeen ben ik tevreden over de toegankelijkheid. De foto's hadden een mooi groot formaat en hingen goed op ooghoogte. Ook de diashow's waren mooi groot en ondanks mijn zicht van circa

10% kon ik vanaf het daarvoor bestemde bankje goed naar de beelden kijken." Nog niet alles gaat goed, zo hangen de informatie bordjes wat laag en zou een audio-tour een mooie aanvulling geven op het getoonde. "Eigenlijk ontbrak er niets aan het bezoek en gingen we tevreden weg."

HIER KOMT GESCHIEDENIS TOT LEVEN

Door Zienswijzen
Monique Verboeket
Francis Ter Horst-Lotterman
Erica Jonker

BEREIKBAARHEID

De bereikbaarheid van het museum is 'an sich' niet zo'n probleem. Vlakbij de afslag van de A12 en vanaf Arnhem CS hoeft men 'alleen nog maar' een bus te nemen. "Maar, het CS van Arnhem is ongeveer net zo overzichtelijk als onze woonkamer na een geslaagd peuterfeestje; niet erg slechttiendenproof." Eenmaal in de juiste bus is het een kwestie van 'de meute volgen', er zijn altijd wel mensen onderweg naar het Openluchtmuseum.

BETREEDBAARHEID

Het Openluchtmuseum is groot, heel groot en enige kennis van de plattegrond is noodzakelijk om te begrijpen hoe het geheel in elkaar zit. Bij de informatiebalie bij de ingang is een braille plattegrond met reliëf beschikbaar, dat scheelt. Daarnaast rijdt er een tram langs alle bezienswaardigheden.

BEJEGENING

De medewerkers zijn goed op de hoogte van de mogelijkheden voor mensen met een visuele beperking. Er is over

zaken nagedacht en de 'verhalenvertellers' weten mooie beelden op te roepen.

BELEVING

Geschiedenis komt hier echt tot leven. Enthousiaste vrijwilligers laten je oude tijden herleven en voor iedereen 'op leeftijd' is het een feest der herkenning. Het terrein is uitgestrekt waardoor een begeleider eigenlijk wel noodzakelijk is. "Zelf was ik aangenaam verrast door de medewerkster in de plaggenhut. Zij vertelde heel beschrijvend over het leven dat de mensen hier vroeger hadden. Want hoewel ik in de donkere ruimte visueel weinig meekreeg van mijn omgeving, werd dat goed gecompenseerd door de beelden die ze met haar verhaal opriep."

EEN DOE-MUSEUM VOOR IEDEREEN

Door Zienswijzen
Jessica de Vroege
Suzanne Kastelein
Erica Jonker

BEREIKBAARHEID

Vlak achter het centraal station van Amsterdam is het museum vooral met het openbaar vervoer goed bereikbaar. Het is ongeveer vijftien minuten lopen, ook zonder gps. “Aangekomen op Amsterdam CS zet ik de gps van mijn smartphone aan. Dit prachtige systeem, bedoeld als baken voor de dwalende mens, slaat echter gelijk op hol. Ik zou dan ook zeker via Zierikzee en Krommenie-Assendelft zijn omgeleid als ik het NEMO-gebouw niet zelf had zien liggen. Kun je nagaan, zelfs als slechtziende kon ik het kopergroene gevaarte niet over het hoofd zien.”

BETREEDBAARHEID

Door de akoestiek, inherent aan een grote open ruimte, is de entree overweldigend. Wellicht komt dit ook door de vele rondrennende kinderen, maar gelukkig geeft een goed leesbaar bord naast de trap duidelijkheid.

BEJEGENING

Daar waar contact is, is het hartelijk en vriendelijk. De medewerkers zijn door hun opvallende outfits goed herkenbaar.

BELEVING

Overall kan gespeeld, ontdekt, geleerd en plezier gemaakt worden, ook door volwassenen. Er is veel, heel veel te doen in NEMO. Enige vorm van zicht is hierbij wel vereist, maar dit kunnen ook de ogen van iemand anders zijn. Voor veel activiteiten en bezienswaardigheden is het handig om met zijn tweeën te zijn. Er is een groot verschil in toegankelijkheid tussen de verschillende gedeeltes in het museum. “Bij Fenoma en Technium miste ik veel informatie. Bij Elementa en Humanita ging dit veel beter. Diversiteit, ruimtelijkheid en interactie zijn drie sleutelwoorden die ik NEMO wil geven.”

ARCHITECTUUR, DESIGN EN DIGITALE CULTUUR

BEREIKBAARHEID

Museumpark Rotterdam en Het Nieuwe Instituut zijn fysiek goed vindbaar, maar helaas is het museum digitaal (nog) niet goed bereikbaar. De indeling en de duidelijkheid van de website laten te wensen over. Hierdoor is een bezoek moeilijk voor te bereiden. Het was zelfs onduidelijk wat de inhoud van het museum zou zijn. Er is een audiotour beschikbaar, maar helaas staat ook dit niet aangegeven op de website.

BETREEDBAARHEID

Het Nieuwe Instituut is een hypermodern gebouw in het culturele kwartier van Rotterdam. Het 'mooi gemaaide gazonnetje' op weg naar de hoofdingang is wel verraderlijk. Dit is namelijk een vijver die helemaal dicht is gegroeid met kroos. "Als eigenwijze halfblinde kip doe ik toch nog veel op mijn beperkte zicht en het had zomaar gekund dat ik de korte route had willen nemen over dat 'mooie groene gazonnetje'."

BEJEGENING

Bij navraag blijkt er van alles mogelijk te zijn en worden kosten nog moeite gespaard om het de visueel beperkte bezoeker naar

de zin te maken. Zo wordt er kosteloos een privérondeleiding aangeboden in het Sonneveld huis met aansluitend een beschikbare medewerker voor vragen in het Instituut.

BELEVING

Zonder persoonlijke begeleiding en een zekere mate van voorkennis is het museum moeilijk toegankelijk voor mensen met een visuele beperking. Informatie is afgedrukt in kleine letters, er zijn donkere ruimtes en de QR-codes hangen erg hoog. Helaas is het ook zoeken naar de faciliteiten. Het uiterst vriendelijke personeel maakt veel goed en met hier en daar wat aanpassingen kan het een mooi toegankelijk Instituut worden. "Dit museum is eigenlijk één grote expositieruimte die is onderverdeeld in kleinere deeltentoonstellingen."

Door Zienswijzen
Nathalie Richheimer
Karla Kort
Jan Pas

VERHALEN ANDERS VERTELLEN

“ Vanuit de geest van onze oprichters uit het verzet streeft het Verzetsmuseum naar een tolerante samenleving waarin niemand wordt uitgesloten. Daarom willen we als museum ook optimaal toegankelijk zijn voor mensen met beperkingen. Ergens in de jaren negentig was ik in Musée Zadkine in Parijs. Daar was een tentoonstelling die toegankelijk was voor mensen met een visuele beperking. De beelden konden aangeraakt worden, er was een ribbelroute en informatie in braille én grote letters. Dat raakte me. Van oudsher is een bezoek aan een museum vooral een visuele ervaring, maar onze collectie leent zich uitstekend om de verhalen op een andere manier te vertellen. Veel van de gebruiksvoorwerpen in ons museum kunnen aangeraakt worden. Nu we de vaste opstelling gaan vernieuwen, verwerken we toegankelijkheid vanaf stap één in onze plannen. Bij de vormgeving bijvoorbeeld. We beoordeelden

verschillende inrichtingsontwerpen. Een ontwerp met veel schaduwen en overal doorzichtig gaas was visueel prachtig, maar voor mensen met een visuele beperking vreselijk: daar kiezen we dan niet voor. Ons doel is zelfstandige toegankelijkheid in de opperste vorm, dus voor iedereen op elk moment. In 2022 vindt de heropening plaats. Ondertussen werken we al aan het toegankelijk maken van het Verzetsmuseum Junior, worden alle medewerkers getraind en maken we proefopstellingen die we met de doelgroepen testen. Ook bij andere beslissingen weegt toegankelijkheid zwaar mee. Een onbemande garderobe werkt bijvoorbeeld niet voor mensen die blind zijn. Laatst was een blinde vrouw haar jas kwijt, we informeerden naar de kleur, maar de vrouw had geen idee. Samenwerking met blinde en slechtziende adviseurs is onontbeerlijk en inspirerend. Zij leren de museumwereld ingrijpend anders te kijken. ”

LIESBETH VAN DER HORST, DIRECTEUR VERZETSMUSEUM AMSTERDAM

KUNST, GESCHIEDENIS EN CULTUUR VAN NOORD- BRABANT

Door Zienswijzen
Veronique van Velzen
Josephine Verspaget

BEREIKBAARHEID

Na een ruim plein met een lange bank en een paar mooie beelden, die je gerust mag aanraken, volgt de entree van het Noord-Brabants Museum. Ook goed bereikbaar voor mensen die slecht ter been zijn. Vanaf het station is het een kwartiertje wandelen naar het museum, dwars door de historische binnenstad van Den Bosch.

BETREEDBAARHEID

De goed verlichte hal en ruime indeling maken het vinden van de weg goed mogelijk. De zalen op de benedenverdieping zijn drempelvrij, aangenaam verlicht, de kunstwerken hangen op ooghoogte en informatie staat op heldere bordjes, doorgaans ook op ooghoogte.

BEJEGENING

Uiterst vriendelijke medewerkers en een prettig restaurant, waar je natuurlijk de Bossche Bol van Jan de Groot eet, een onvolprezen delicatessen.

BELEVING

Op de bovenverdieping zijn de ruimtes veel minder verlicht en staat de informatie

op kleine zwarte bordjes weergegeven. Gaandeweg lijkt de route steeds donkerder te worden en vallen de kunststukken weg in de duisternis. Ondanks deze gebrekkigheden, is dit een heerlijk museum. De fijne zalen op de benedenverdieping, de mooie publieke ruimtes, de winkel met het grote assortiment boeken en mooie spulletjes, het restaurant, maar vooral ook de prachtige binnentuin met de schitterende oude bomen én het vriendelijke personeel, zijn een welgemeend compliment waard. "In de beeldentuin woei de wind over de beelden, de regen had er druppels op gemaakt en de vogels hadden hun sporen nagelaten; daarna mijn handen gewassen."

KUNST EN GESCHIEDENIS VAN DE MIDDELEEUWEN TOT MONDRIAAN

Door Zienswijzen

Hincka Rosdorf

Joke Lith

Suzanne Kastelein

Huub Jonkers

Jan Pas

BEREIKBAARHEID

De entree van het Rijksmuseum bevindt zich in de onderdoorgang van de fietstunnel. Een drukte van jewelste met veel bezoekers, fietsers en muzikanten. Het is een prachtig gebouw met vele imposante ruimtes.

BETREEDBAARHEID

Betreed je het museum via één van de liften, dan ontmoet je direct medewerkers die je informatie kunnen verstrekken. De informatiebalie is goed vindbaar. In de grote hal wordt middels tekst en symbolen aangegeven waar je het een en ander kunt vinden. Dat is soms wat zoeken, maar er is voldoende personeel aanwezig om je van dienst te zijn. Er is een audiotour beschikbaar voor een deel van de stukken en er is een mogelijkheid om een tour te volgen waarbij kunstvoorwerpen dichterbij worden gehaald.

BEJEGENING

De benadering van het personeel is vriendelijk evenals de begeleiding naar het auditorium, de lift of een mindervaliden-toilet. Ze zijn zeer servicegericht.

“Ik voelde me ondanks mijn visuele beperking heel welkom en gezien.” Let wel, de suppoosten bij de kunstwerken zijn heel alert en geven weinig ruimte om een schilderij van dichtbij te bekijken.

BELEVING

Het museum is groot en veelzijdig. De beleving voor iemand met een visuele beperking verschilt per tentoonstelling. “De tentoonstelling ‘Alle Rembrandts’ is geweldig! Door de tekeningen en etsen krijg je het gevoel dat je Rembrandt beter leert kennen. Ook al kun je er slechts een paar bekijken, een bezoek aan deze tentoonstelling is meer dan de moeite waard.” Met ingang van de eerstvolgende grote wisseltentoonstelling komt er een bijbehorend programma voor slechtzienden.

Het Rijksmuseum vraagt om meerdere bezoeken vanwege alles wat er te zien is. En vergeet hierbij ook de interne bibliotheek niet.

WETENSCHAP EN GENEESKUNDE

Door Zienswijzen
Sabine Pronk
Jan Lambert

BEREIKBAARHEID

Museum Boerhave bereik je vanaf centraal station Leiden door een mooie wandeling dwars door de historische stad. Vanaf de P + R Haagweg aan de rand van de stad, rijden pendelbussen tot voor de deur.

BETREEDBAARHEID

De website vertelt niets over mogelijkheden voor mensen met een visuele beperking. Bij navraag blijken er inderdaad geen speciale voorzieningen te zijn, maar er is in het weekend wel een gratis rondleiding waar iedereen aan deel kan nemen.

BEJEGENING

De medewerkers zijn vriendelijk en hulpvaardig. “Bij aankomst werd er spontaan een rolstoel aangeboden toen de dame van de receptie zag dat ik slecht ter been ben.”

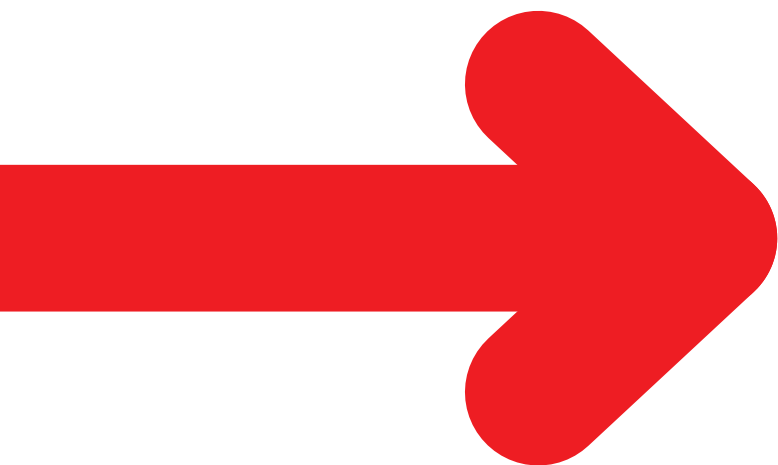
BELEVING

Een bezoek begint in het anatomisch theater, het Theatre Anatomicum. In deze replica van het anatomische theater van Leiden uit 1594 wordt door middel van projecties getoond hoe het er vijf eeuwen geleden aan toe ging. Deze lichtshow kan

wat overweldigend zijn. “Tijdens de voorstelling met de dwarrelde sterren ben ik weggelopen, helaas werd ik er misselijk van.” In de rest van het museum zou een audiotour een welkome aanvulling zijn en veel verduidelijken, want zonder voorkennis is de collectie best lastig te vangen voor iemand met een visuele beperking. “Zeer boeiend museum met een uitgebreide collectie, je zou er eigenlijk meerdere dagen door willen brengen.”

HET NATIONALE ARCHEOLOGIE- MUSEUM VAN NEDERLAND

Door Zienswijzen
Karin den Boogert
Angelique ten Holter
Suzanne Kastelein
Gracia Tham
Esther Feldman

BEREIKBAARHEID

Achter een statige voorgevel aan het Rapenburg, huist het Rijksmuseum van Oudheden. Online word je door de eenvoudige navigatie uitgenodigd het museum te bezoeken, al mag hier meer beschreven staan over de toegankelijkheid en voorzieningen voor mensen met een visuele beperking.

BETREEDBAARHEID

De entree: ruim, licht en overzichtelijk. Via de deur links is het museum drempelvrij te betreden en is de balie snel gevonden. De eerste verdieping is prettig verlicht, maar op de tweede verdieping is de audiotour noodzakelijk om de route te kunnen volgen. "Ik snap dat het esthetisch mooi moet zijn, maar het zou de inclusiviteit bevorderen als er net iets meer met strepen en kleuren wordt gedaan."

BEJEGENING

Bij de balie wordt er spontaan gewezen op de mogelijkheid een audiotour te volgen en netjes verwezen naar garderobe en toiletten. Ook ander personeel is zeer behulpzaam en kan veel vertellen over de objecten.

BELEVING

Het museum bezit grote stukken uit onder andere de Romeinse tijd en het oude Egypte. "We begonnen onze ontdekkings-tocht op de begane grond in de Nubische tempel. De lichtshow die hier wordt geprojecteerd was het hoogtepunt van mijn museumbezoek." De audiotour is levendig ingesproken door een acteur die luid en duidelijk spreekt, maar de activatie-knoppen verdienen meer aandacht dan ze nu krijgen.

Een van de Sarcofagen, die inwendig zeer gedetailleerd bewerkt was, kon door de 3D-zuil nader bestudeerd worden. Dit was een fijne aanvulling, maar de 3D-zuil was bijna net zo zeldzaam als sommige stukken daar. De tijdelijke expositie over middeleeuwse tuinen is een zintuiglijke beleving. In een donkere, maar kleurrijke ruimte wordt de werkzaamheid van kruiden beschreven. "Het kruid Absint wordt bijvoorbeeld aangeraden tegen wormen in de oren, doofheid, rode ogen en zelfs om blindheid te genezen. Laat ik nu net slechthorend én slechtziend zijn... Helaas was het kruid niet te koop in de museumwinkel."

WERELD VAN HET TREINREIZEN

Door Zienswijzen
Anda Verlinde
Hincka Rosdorf

BEREIKBAARHEID

De website van het museum belooft een 'reis door de tijd'. De eerste reis er naartoe verloopt voorspoedig. Een reis met de trein is aan te raden.

BETREEDBAARHEID

De vloeren van de verschillende verdiepingen vormen een uitdaging. Er lopen (uiteraard) rails waar de stok in blijft haken en de vloer van de verdieping met het 'techno-lab' bestaat uit een rooster met vierkantjes, hier was de stok bijna helemaal verdwenen.

BEJEGENING

Bij aankomst op het Maliebaanstation staan gastvrouwen klaar voor ontvangst. Ook in het museum staan medewerkers klaar voor uitleg.

BELEVING

Het Spoorwegmuseum is een echt doe-museum en vooral voor kinderen een belevenis. Je mag bij veel objecten naar binnen, ze aanraken en dingen doen. "Ik vond de tijdelijke tentoonstelling Tienertoer een herbeleving van vroeger en

heel herkenbaar. Ik voelde mij weer even dertig jaar jonger." Er is een attractie die heet De Vuurproef; hierbij bestuur je zelf met vijf anderen een trein in een fictieve wereld. Een beetje een Efteling-achtige rit, maar erg leuk en een welkome afwisseling. Heb je erg last van lichtflitsen, dan kun je deze attractie beter niet bezoeken. Dit staat niet vermeld, maar werd wel netjes aangegeven door een medewerker. "Ik kijk terug op een gezellig bezoek aan het museum en heb mij erg welkom gevoeld. Toch raad ik mede-slechtzienden aan deze reis door de tijd met een ziende reisgenoot te maken."

BELEVING

TEXTIEL IN BEDRIJF

BEREIKBAARHEID

Het museum ligt op ongeveer 20 minuten lopen vanaf station Tilburg. Het is een spannende plek, een oude textielfabriek, compleet met schoorsteen. Nog niet zo lang geleden kwam meer dan de helft van de in Nederland geproduceerde textiel uit deze stad. Deze tijd is voorbij en wat rest zijn de markante gebouwen rond het centrum van de stad.

BETREEDBAARHEID

De glazen deuren die automatisch naar buiten opengaan zijn best spannend. Verder is het ruim en licht van opzet.

BEJEGENING

Het museum is in bedrijf en dat maakt de beleving intenser. De medewerkers vertellen graag op een vriendelijke en duidelijke manier over hun ambacht. Er zijn nog geen speciale voorzieningen voor mensen met een visuele beperking, hoewel het museum zich hier uitstekend voor leent. Er is veel te voelen en te ruiken.

BELEVING

Dit museum is een ode aan alle vroegere textielarbeiders en tegelijkertijd is het een

broedplaats voor nieuwe ontwikkelingen van textielkunstenaars. In de textielfabriek klinkt overal gezoem, geraas en geknars van allerlei weefmachines, oud en nieuw. Er staan grote manden vol pluizig wol. Het ruikt naar smeermiddelen. Ze tonen nieuwe technieken, zoals het laseren waarmee textiel gegraveerd of gesneden kan worden. De grote kleurige tapijten en monumentale gordijnen en in het bijzonder de nachtwacht als kleed voor het Rijksmuseum, zijn adembenemend.

“Nu naar boven. Hier is het vrij donker en beklemmend met kleine voorwerpen, draperieën en textiele gestalten. Snel weer naar beneden.”

Door Zienswijzen
Evelien van Soest
Josephine Verspaget

VERWONDERING, EEN PRODUCT VAN DE VERLICHTING

Door Zienswijzen

Liorah Hoek

Jan Lambert

Francis Ter Horst-Lotterman

Angelique ten Holter

BEREIKBAARHEID

Onder het kopje 'minder validen' staat slechts beknopte informatie over de fysieke toegankelijkheid van het museum. Het museum is goed bereikbaar met de auto en lopend vanaf station Haarlem. Er zijn mindervalide parkeerplaatsen voor de deur en er is vlakbij een grote parkeergarage.

BETREEDBAARHEID

Het museum is lastig te herkennen en doordat de deur dicht is, lopen we er eerst volledig voorbij. Eenmaal binnen worden we vriendelijk en goed geholpen. Er is een audiotour aanwezig en er is een voorstelling genaamd 'De Lorenz formule'.

BEJEGENING

"Een behulpzame medewerker zag ons aankomen en omdat ik moeite had binnen te komen (drie stenen traptreden) hield hij de deur voor ons open. Hij bood mij een rollator of rolstoel te leen aan. De bestelde kaartjes voor 'De Lorenz formule' lagen op naam klaar en met een kleurenplattgrond in de hand gingen wij op pad."

BELEVING

Het statige gebouw brengt de sfeer van een echt ouderwets museum, waarin verschillende disciplines en verzamelingen samenkomen en de bezoeker naar een andere, vroegere wereld brengt. De audiotour verschaft goede aanvullende informatie over wat er allemaal te zien is. "Wauw, wat een super beschrijving van het schilderij, hier werd ik echt heel blij van." Alleen laat de plaatsing van de bordjes voor de audiotour hier en daar te wensen over. "Ik ben maar niet onflatteus op de grond gaan liggen om het te kunnen lezen." Er is een kamer waar prenten van de kunstenaars aangeraakt en van heel dichtbij bekeken mogen worden. "Ik heb met veel plezier een paar grote dozen geopend en zo een aantal tekeningen van de grote meesters kunnen bekijken."

HEDENDAAGSE KUNST

Door Zienswijzen
Huub Jonkers
Evelien van Soest
Joan Titarsolej

BEREIKBAARHEID

De website stemt hoopvol, er is veel informatie over de mogelijkheden voor mensen met een (visuele) beperking te vinden. Er is een uitgebreide routebeschrijving en ze hebben zelfs een robot ontwikkeld voor mensen die zelf niet naar het museum kunnen komen. Het is vanaf station Eindhoven een kwartiertje lopen. Bij het van Abbemuseum zijn twee opties, zelfstandig door het museum gaan of deelnemen aan de special guest rondleiding.

BETREEDBAARHEID

Het museum is te betreden via het Museumcafé, hierna volgt een lange gang waar de eerste werken al te bewonderen zijn. Het gebouw is zeer goed toegankelijk, geen drempels en overal goede verlichting.

BEJEGENING

Er lopen meerdere vrijwilligers rond die kunnen helpen door iets te vertellen over het tentoongestelde. Alle medewerkers zijn goed op de hoogte en behulpzaam.

BELEVING

Tijdens de rondleiding wordt ruim de tijd genomen om elkaar te leren kennen. Tijdens de tour worden drie kunstwerken op alle mogelijke manieren uitgelicht. Er zijn replica's om aan te raken, er wordt passende muziek gebruikt en van een schilderij wordt de pose van de hoofdpersoon nagedaan. De gidsen beschrijven nauwkeurig alle details van het kunstwerk en vertellen over de kunstenaar en de boodschap van het kunstwerk. "De rondleiding liep fors uit, waardoor het niet meer mogelijk was om zelfstandig door het museum te lopen, maar we komen terug om de rest te beleven." Het is een fris en helder museum met een passende uitstraling voor kunsten. Goed toegankelijke expositie voor iemand die slechtziend is en met begeleider goed te doen.

DE KUNST VAN VINCENT VAN GOGH

BEREIKBAARHEID

Het museumplein in Amsterdam is goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Onder het Van Goghmuseum is een grote parkeergarage, maar houdt rekening met de parkeertarieven. Sinds een aantal jaren biedt het museum de speciale workshop 'Van Gogh op gevoel' aan voor mensen met een visuele beperking.

BETREEDBAARHEID

De ingang van het museum ligt midden op het plein. De kaartverkoop is op een andere plek en is 'om de hoek', dit kan verwarrend werken. Eenmaal binnen begint het bezoek met een glazen deur, een flinke trap naar beneden en dan de immense hal. De hele wereld lijkt zich hier te verzamelen, zoveel talen en mensen kakelen door elkaar.

BEJEGENING

De oplettende en vriendelijke beveiligers attendeert op de glazen deur en de trap naar beneden. Er is de keuze om een multimediatour te volgen. Deze heeft niet de verwachte volgorde en dat is even wennen. "Een anjer in een knoopsgat was

niet nodig, fijn dat alle Van Goghs die buiten liepen herkenbaar waren aan hun gele jasje. Zij herkenden mij ook, aan mijn rood-witte stok. Het eerste contact was snel gelegd."

BELEVING

Het ligt in de lijn der verwachting dat het druk is in het museum, dit maakt het benaderen van de stukken soms lastig. De begeleidende teksten zijn door het gekozen lettertype en de kleur van het bordje helaas nauwelijks te lezen. Toch is het heerlijk struinen tussen al het moois dat Vincent heeft achtergelaten. De trappen tussen de verdiepingen zijn goed verlicht, de zalen helaas wat aan de donkere kant. Wil je Van Gogh echt beleven dan is de workshop een aanrader. "Iedereen leek verliefd op je Van Gogh, het werd steeds drukker. Eigenlijk wilde ik bij je weg. Je digitale ik leek veel toegankelijker."

Door Zienswijzen
Evelien van Soest
Ivo Schaap
Ji-Min Huang
Séverine Kas

CULTUUR EN MARITIEME GESCHIEDENIS VAN DE ZUIDERZEE

Door Zienswijze
Regina Kievit

BEREIKBAARHEID

Het museum is deels binnen en buiten. Parkeren kan (betaald) naast het entreepaviljoen en vanaf daar vaart de museumveerboot naar de ingang van het complex. Ook vanaf station Enkhuizen is het museum, in het seizoen (april – eind oktober) over water bereikbaar met de museumveerboot.

BETREEDBAARHEID

Geschiedenis en heden uit de verschillende plaatsen die aan de Zuiderzee lagen, komen samen in het museum. Op vragen die voor mensen met een beperking van belang kunnen zijn geeft de website al een heel aardig antwoord.

BEJEGENING

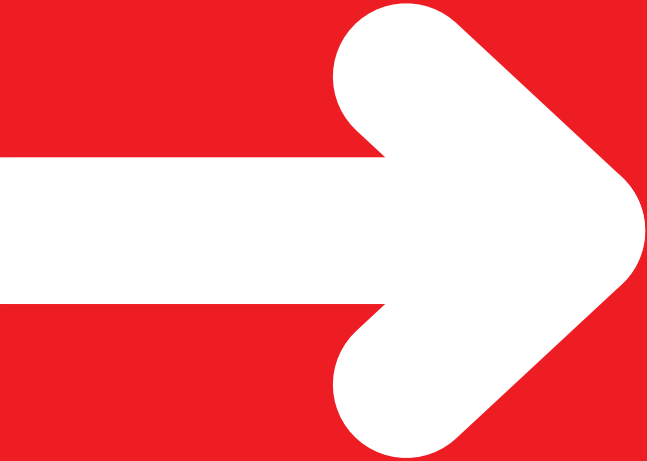
Bij de entree wordt iedereen vriendelijk welkom geheten en worden heldere instructies gegeven over de collecties en de indeling van het museum. De plattegrond is zeer klein, maar er is een audiotour gratis beschikbaar.

BELEVING

De tijdelijke expositie over het verenigingsleven is een lastige. Weinig podcasts, weinig

verhalen die de tentoonstelling meer laten leven. Er staan foto's middenin de ruimte, zonder verhaal erbij. De foto's die getoond worden zijn groot, helaas zijn de bordjes met de informatie klein. De reis langs de Zuiderzee is beter te beleven naarmate er meer ervaringsverhalen te beluisteren zijn en de bordjes betere omschrijvingen geven van het getoonde. "Heel sterk vond ik de schepen die tentoongesteld werden. De ruimte met de hobbelige krakende planken alsof je op de steiger loopt, de geluiden van de zee en de geur van hout. De schepen die je gewoon kan voelen, één waar je in kan gaan zitten en getrakteerd wordt op een spannend verhaal over het schip. Hierin beleef je de Zuiderzee, ook als je niet kunt zien."

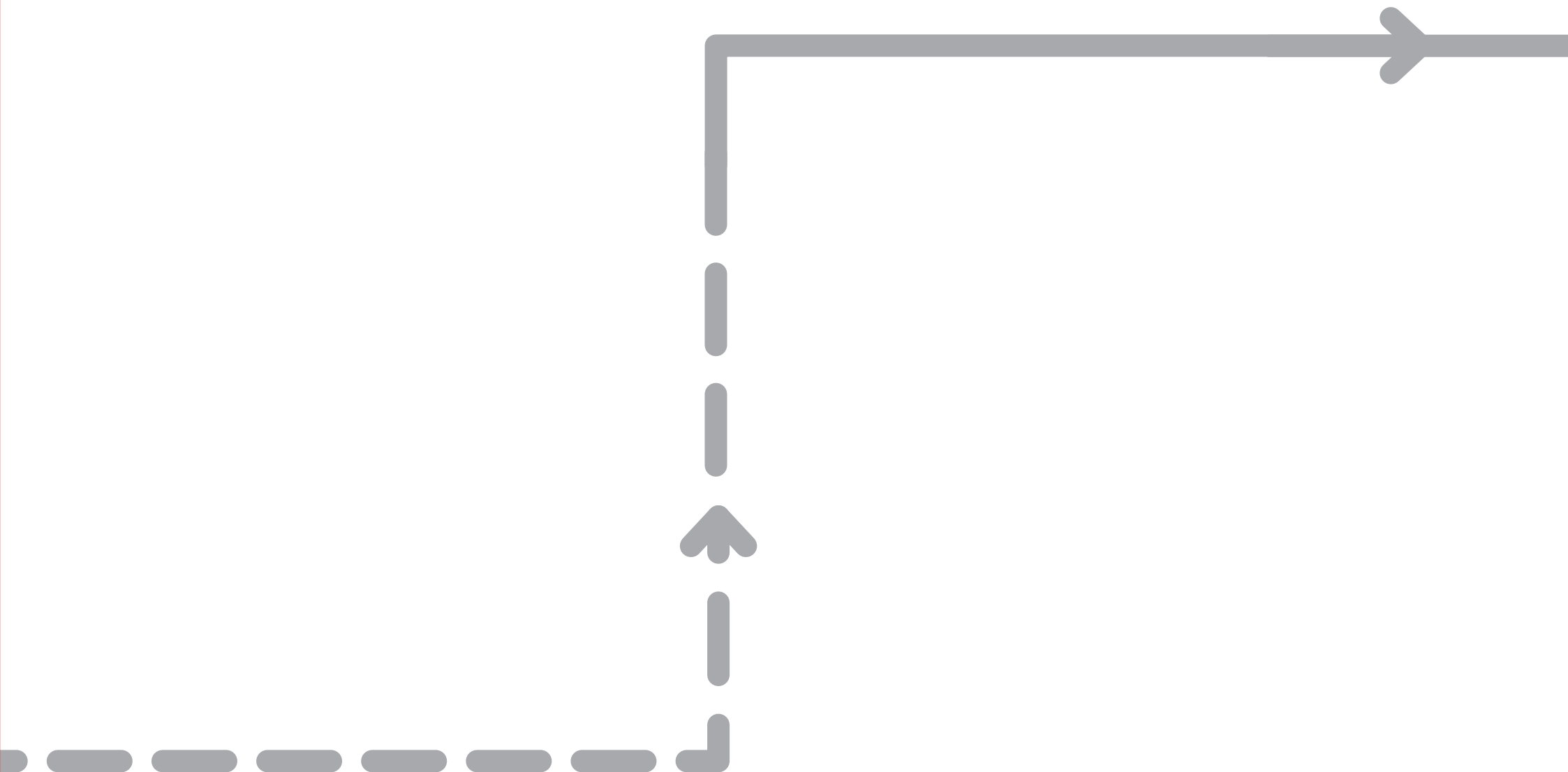
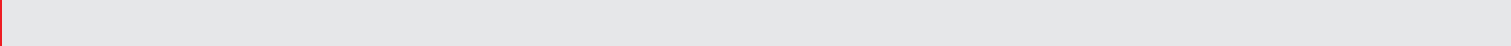
DUBBELE ERVARING

“ Ik geniet van musea. Uren kan ik er zijn: in mijn eentje of met mijn kleinkinderen en vrienden. Samen een museum bezoeken zorgt voor een dubbele ervaring. Door wat je allebei waarneemt komen verhalen boven, je wisselt herinneringen uit en daardoor voeg je iets toe aan elkaars beleving. De verbinding die ontstaat is prachtig. Voor de Museumvereniging is diversiteit en inclusie belangrijk, omdat het voor musea belangrijk is; zij willen immers maatschappelijk relevant zijn, iedereen bereiken, dus ook mensen met een beperking. Het mooie is dat samenwerken met mensen met een beperking waarde toevoegt aan je museum, voor bezoekers van het museum én het museum zelf. Zo wordt samenwerken niet iets goeds doen voor ‘zielige mensen’, maar draagt iedereen iets waardevols bij voor iedereen. Jaren geleden leerde ik via mijn kinderen een jonge bijzondere vrouw kennen. Zij

is een dierbare huisvriendin geworden, je kunt gerust zeggen dat ze mijn leven verrijkt. Met haar heb ik veel musea bezocht. Ze inspireert me bijvoorbeeld door me prachtige verhalen uit het Oude Testament te vertellen. Mijn vriendin heeft het Syndroom van Usher en gaat daardoor steeds slechter zien en horen. Tegenwoordig wandelen we samen veel in het bos. Door onze wandelingen ben ik me veel beter gaan realiseren hoe een bos in elkaar zit, zie ik niet alleen de bladeren, maar ook de wortels, ben ik me bewuster van de geuren en voel ik meer. Ik vertelde mijn vriendin over dit interview. We constateerden dat we al heel lang niet meer samen in een museum zijn geweest en dat we het missen, omdat we zo graag ervaringen delen. In musea is veel meer te ontdekken dan je op het eerste gezicht ziet. De afspraak voor een museumbezoek staat inmiddels, ik kijk er enorm naar uit. ”

IRENE ASSCHER-VONK, VOORZITTER MUSEUMVERENIGING

(WEG) WIJZER

Wat hebben we genoten van de verhalen van alle bezoeken. Van de vrijwilliger die spontaan een rondleiding inzet, van het kunstwerk waar (per ongeluk) overheen is gelopen. Van alle kniebuigingen die nodig waren om de bordjes te kunnen lezen, van de thuiswedstrijden en de emotionele momenten. Er gaat veel goed op het gebied van toegankelijkheid. Er gaan ook nog dingen niet zo goed, maar er gloort hoop aan de horizon. Sommige (historische) panden en collecties lenen zich niet voor aangepaste trappen of voelsessies. Dat hoeft ook niet, vaak is het een kleine aanpassing of de juiste uitleg die de visueel beperkte bezoekers inspireert en raakt.

De belangrijkste
bevindingen
op een rij.

BEREIKBAARHEID

Doorgaans zijn musea fysiek goed bereikbaar. Afhankelijk van de (historische) ligging heeft het openbaar vervoer in de meeste steden de voorkeur en in de buitengebieden de auto of de Valys. Uitzonderingen daargelaten, soms is een museum nauwelijks met het openbaar vervoer bereikbaar. De digitale bereikbaarheid laat nog wat te wensen over. Bij navraag blijkt er veel meer mogelijk te zijn dan op de website staat vermeld. Websites zijn regelmatig slecht toegankelijk en soms zelfs in zijn geheel onduidelijk. Het is in de voorbereiding op een

museumbezoek heel fijn wanneer een website goed toegankelijk en compleet is, zodat de juiste verwachtingen worden geschept en een dagje uit niet op een teleurstelling uitdraait.

BETREEDBAARHEID

Glazen deuren, puien en raampartijen zijn natuurlijk prachtig, maar o zo onhandig wanneer het zicht beperkt is. Markeringen op trappen zijn essentieel en bij historische trappen (die niet gemarkeerd kunnen of mogen worden) helpt het wanneer een eventuele lift goed staat aangegeven. Ook is het fijn wanneer de informatiebalie >>

goed herkenbaar is. Geleidehonden en stokken zijn gelukkig overal welkom.

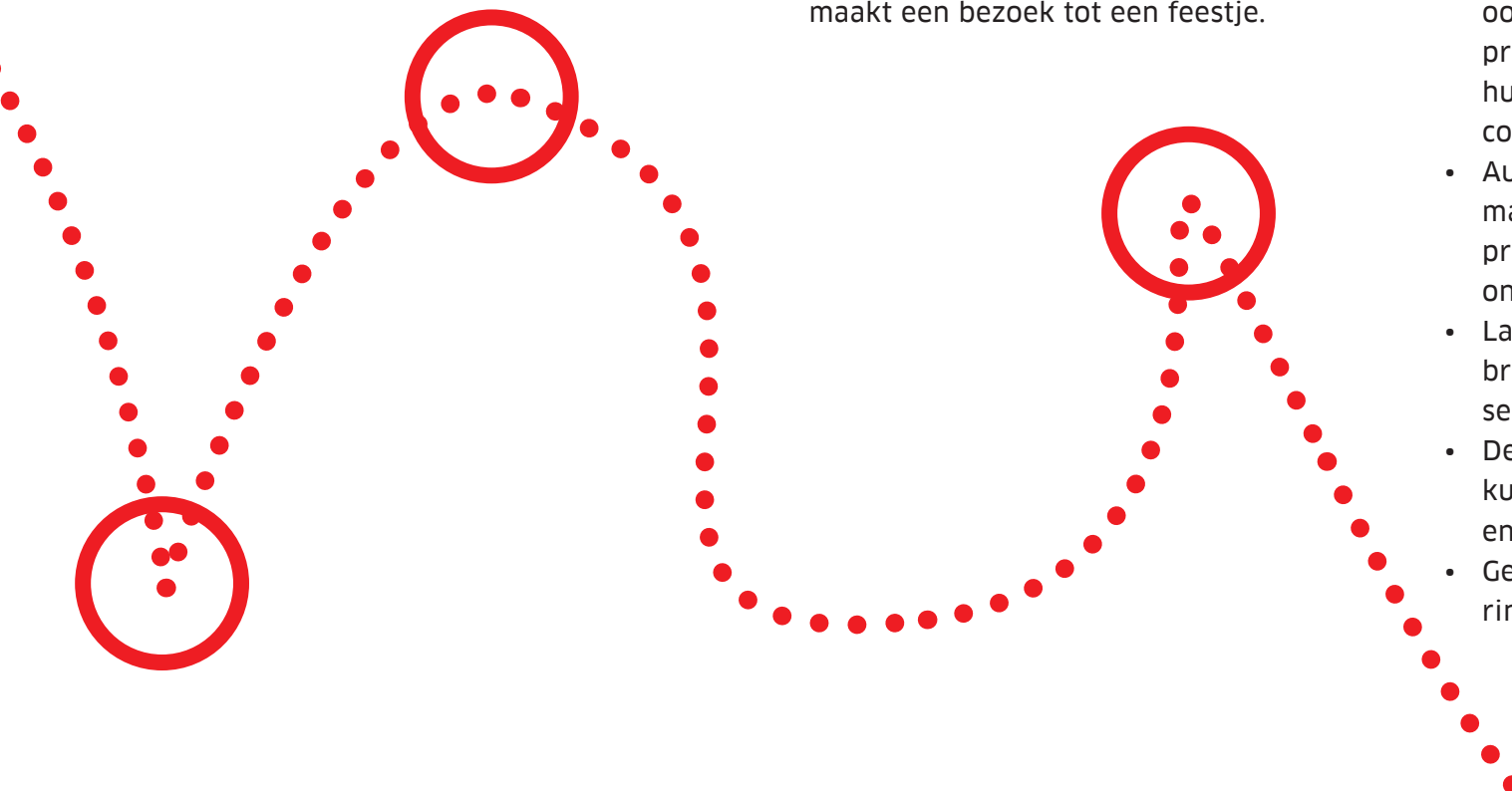
BEJEGENING

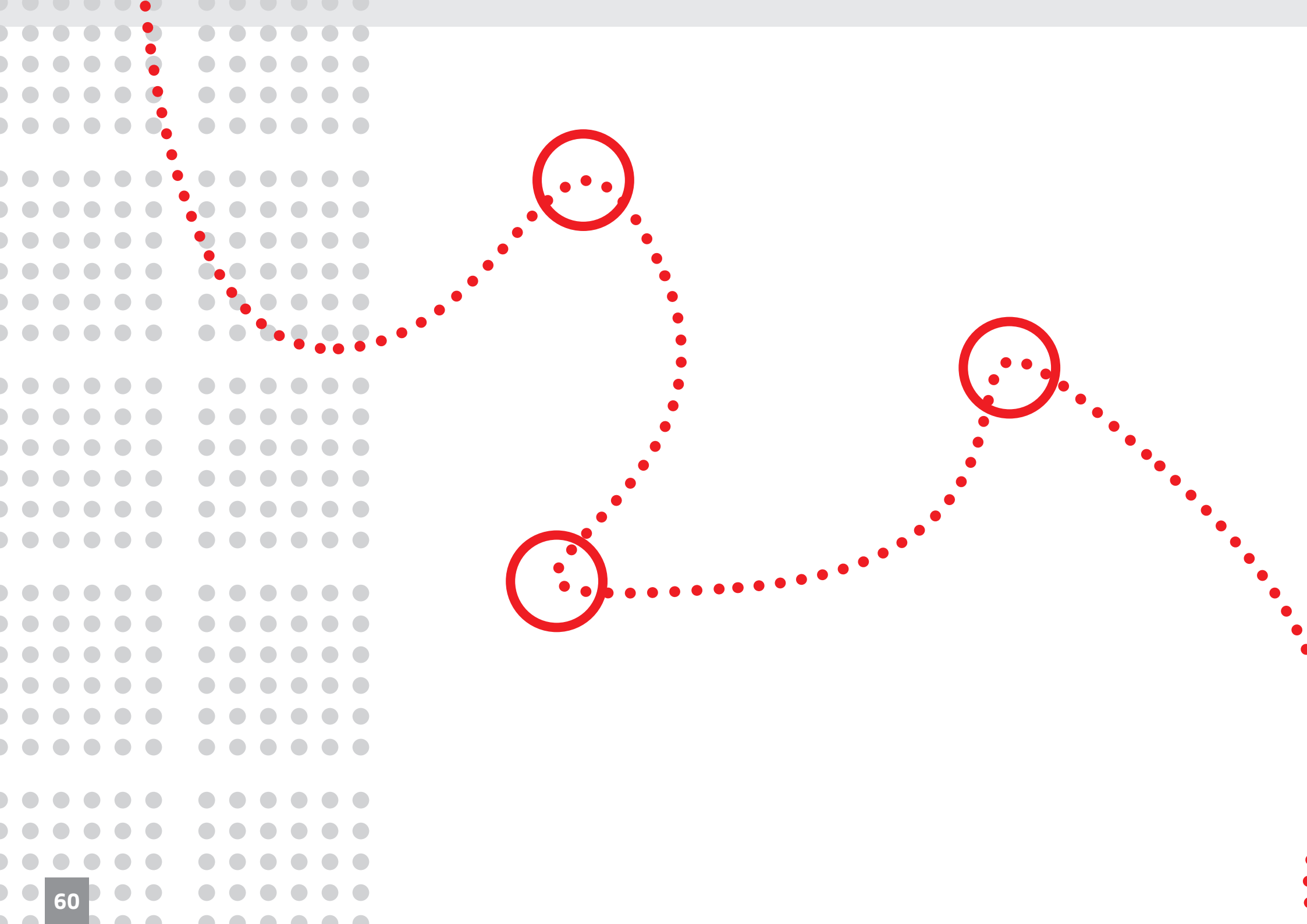
De houding van de medewerkers is van cruciaal belang. De beveiliging die de deur openhoudt, de suppoost die even komt vragen of alles naar wens is. De dame bij de kassa die actief de audiotour aanbiedt en de juiste persoon aanspreekt of de enthousiaste vrijwilliger die blijft vertellen over de collectie, zijn van zeer grote meerwaarde. Dit persoonlijke contact, het gevoel dat je welkom bent, maakt een bezoek tot een feestje.

BELEVING

Uiteindelijk gaat het om de collectie en het thema van het museum. Waar de interesses liggen, daar zal de emotie aansluiten. Een aantal punten helpt enorm bij de beleving:

- Zorg dat ruimtes overzichtelijk en contrasterend zijn; geen witte bankjes op een witte vloer, met witte muren.
- Probeer trappen veilig te houden met een duidelijke markering en waar mogelijk extra verlichting.
- Hang de informatiebordjes op ooghoogte, dat leest voor iedereen prettig en scheelt vermoeiende hurk-oefeningen. Denk hierbij ook aan contrastkleuren en lettergrootte.
- Audiotours zijn van grote meerwaarde, maak de bezoeker hierop attent en probeer de iconen in iedere ruimte op ongeveer dezelfde plaats te hangen.
- Laat de audiotour levendig en uitgebreid inspreken door een gespecialiseerde organisatie.
- Denk bij tentoonstellingen met 'kijk-kunst' aan bijpassende geuren, geluiden en voel mogelijkheden.
- Geef een beleving mee, roep herinneringen op, raak en inspireer.

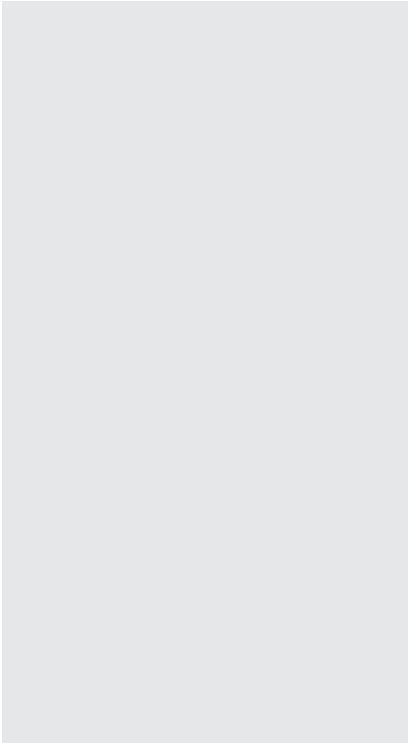
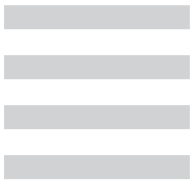
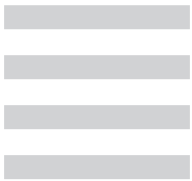
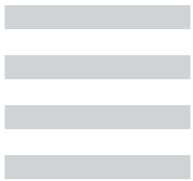

OP PAD

Natuurlijk ga je naar een museum met een collectie dat je aanspreekt en waar je 'zin in hebt'. Onderstaande punten kunnen je (hopelijk) helpen er een mooie herinnering aan over te houden.

- Kondig jezelf aan bij het museum dat je gaat bezoeken, dan is er vaak meer mogelijk en kan er 'wel wat geregeld worden'. Toegankelijkheid is nu vaak nog 'verborgen' en doorgaans onvolledig vermeld op de website.
- Ga in gesprek en stel vragen aan de medewerkers, de meeste vertellen graag over hun werk.
- Stel je open en durf je te laten raken. Of een collectie je kan raken hangt niet alleen af van gemarkeerde trappen of verlichting. Flexibiliteit en creativiteit brengen je verder.
- De meeste musea zijn er (nog) niet op ingesteld dat je spontaan alleen komt, wanneer je een visuele beperking hebt.
- 'Leen iemands ogen' en ga samen op pad, maak er een dagje uit van.

DOOR VRAGEN TE STELLEN EN MUSEUMMEDEWERKERS TE VERTELLEN OVER JOUW ZIENSWIJZE, ZULLEN OOK ZIJ GERAAKT WORDEN EN DAT STIMULEERT HEN OM ALERT TE ZIJN OP MENSEN MET EEN VISUELE BEPERKING EN MUSEA ÉCHT INCLUSIEF TE MAKEN IN DE NABIJE TOEKOMST.

ACHTER DE SCHERMEN

Zienswijzen is een project van het Oogfonds, de Oogvereniging, Stichting Bartiméus, Koninklijke Visio, Stichting Blinden-Penning en Stichting KUBES. Het project is financieel mogelijk gemaakt door het Oogfonds en de Groningse Blindenstichting. Zienswijzen is een spin-off van de RAAK Stimuleringsprijs.

De RAAK Stimuleringsprijs is een initiatief van het Oogfonds, het Van Abbemuseum en Stichting Dedicon en wordt mede mogelijk gemaakt door Bartiméus Fonds, Stichting Novum, Gelderse Blinden Stichting, Landelijke Stichting voor Blinden en

Slechtzienden, Stichting Blindenhulp en Stichting Blinden-Penning, Rotterdamse Stichting Blindenbelangen, Stichting Licht en Liefde en Katholieke Stichting voor Blinden en Slechtzienden.
www.raakstimuleringsprijs.nl

VOOR MEER INFORMATIE OF ADVIES:

Boek 'Zicht op ruimte' van Berry den Brinker
CBB | Christelijke Blinden Bibliotheek
Koninklijke Visio
Stichting Bartiméus
Stichting Dedicon
Studio | met Museum open u
MuZIEum
Oogvereniging
Stichting KUBES
Stichting Oren en Ogen tekort met Museum4all
Stichting Onbeperkt genieten

www.platformtoegankelijkheid.nl
www.stichtingvriendenvandecbb.nl | info@stichtingvriendenvandecbb.nl | 0341 565 482
www.visio.org | info@visio.org | 088 585 85 85
www.bartimeus.nl | info@bartimeus.nl | 088 88 99 888
www.dedicon.nl | info@dedicon.nl | 0486 486 486
www.studio-inclusie.nl
www.muzieum.nl | info@muzieum.nl | 024 200 1050
www.oogvereniging.nl | info@oogvereniging.nl | 030 299 28 78
www.kubes.nl | info@kubes.nl | 0183 30 30 50
www.orenenogentekort.nl | info@orenenogentekort.nl
www.onbeperkt-genieten.nl | stichting@onbeperkt-genieten.nl | 06 245 368 57

MET SPECIALE DANK AAN

DE ZIENSWIJZEN, VOOR HUN ENTHOUSIASME,
HUN TIJD EN HUN MOOIE VERHALEN

- Adri Hopman
- Anda Verlinde
- Angelique ten Holter
- Cock van Mierlo
- Erica Jonker
- Erna Fransen
- Esther Feldman
- Evelien van Soest
- Francis Ter Horst-Lotterman
- Gracia Tham
- Hincka Rosdorf
- Huub Jonkers
- Ivo Schaap
- Jan Lambert
- Jan Pas
- Jenny Boogaard
- Jessica de Vroege
- Ji-Min Huang
- Joan Kuhlman
- Joan Titarsolej
- Joke Lith
- Josephine Verspaget
- Karin den Boogert
- Karla Kort
- Leo van Spronsen
- Liorah Hoek
- Marga Allin
- Monique Verboeket
- Naomi de Kruijf
- Nathalie Richheimer
- Regina Kievit
- Sabine Pronk
- Séverine Kas
- Suzanne Kastelein
- Tycho Laan
- Veronique van Velzen
- Wim Dekkers

DE WERKGROEP, VOOR DE INSPIRERENDE BIJEENKOMSTEN

- Edith Mulder
- Fenneke Blommers
- Irma Schwalbach
- Karlijn de Winter
- Lies de Jong
- Petra de Wal
- Séverine Kas

DE WORKSHOPLEIDERS, VOOR HUN WIJZE WOORDEN

- Annemiek van Munster
- Asha Jadoenandansing
- Frouck de Boer
- Jacques Schuiling
- Marleen Hartjes
- Mariska Sturkenboom
- Séverine Kas
- Trea Scholten

COLOFON

Projectmanagement

Petra de Wal

Hoofdredactie

Petra de Wal, Elianne Wiersma, Edith Mulder

Ontwerp

Thijza Brouwer, Mailtraffic

Opdrachtgever

Edith Mulder, Oogfonds

www.oogfonds.nl | info@oogfonds.nl | 030 254 57 11

©Copyright oktober 2019

